

Kort Fremstilling
af
N. F. S. Grundtvigs
mythologiske og
historiske
Betragtningmåde

En Ledetråd

af

Christian Flor

1865

Forord.

» **N o r d e n s**
M y t h o l o g i e l l e r
S i n d b i l l e d — S p r o g
a f N . F . S .
G r u n d t v i g « , som
udkom 1832, gjorde på mig et
stærkt og varigt Indtryk: de
mange ny Tanker og, som det
forekom mig, slående Sandheder,
denne store og mægtige Bog var
fuld af, sysselsatte mig stadig i
lang Tid. Derefter fulgte hans
andet Hovedværk,
» **H å n d b o g** i
V e r d e n s — H i s t o r i e n « ,
som behandlede Oldtiden og
Middelalderen indtil den nyere
Tid. Disse historiske
Fremstillinger af
Menneskeslægtens Livoplyste og
bestyrkede hos mig end mere de
Grundsætninger og Påstande, som
hans Nordiske Mythologi i mange
Retninger indeholdt. Hvorvidt de
her nævnte to store Arbejder fra
Grundtvigs Hånd gjorde samme
Indtryk på Andre, som paa mig,
ved jeg ikke, jeg levede dengang
i Kiel; almindeligt kan det i al
Fald ikke have været, da disse
Hovedværker ellers måtte være
blevet oftere og anderledes
offenlig omtalte, end det skete.
Jeg skrev derfor 1835 en

Anmeldelse af hans »Nordens Mythologi«, som blev optagen i første Hefte af Fr. Barfods Brage og Idun. Om denne Anmeldelse, hvis Hensigt var at skaffe den Grundtvigske Betragtning af Menneskelivet lettere Indgang, dengang gjorde i så Henseende nogen Nytte, véd jeg heller ikke: senere er den naturligvis bleven glemt. Men Tallet af Grundtvigs Tilhængere er imidlertid vokset betydeligt, og flere af mine unge Venner, som høre til disse, har i år opfordret mig til at udgive den nævnte Anmeldelse påny, i det hele således som den findes i Brage og Idun, kun med de allernødvendigste Ændringer for at den bedre kan forstås af Læsere, der ikke have fået den såkaldte lærde Dannelse, og med nogle enkelte Tillæg af Grundtvigs senere mythologiske Skrifter. Dette Ønske har jeg ved Udgivelsen af denne lille Bog søgt at opfylde så godt jeg har formået.

Det er muligt, at Somme vil finde denne Fremstilling af Grundtvigs historiske og mythologiske Betragtningensmåde altfor kort og ufuldstændig. Men jeg ved af Erfaring, at en ny Lære kan udvikles og forklares så vidtløftigt, at det snarere bliver til Forvirring end til Oplysning for dem, der skal opfatte den. Den, som er skikket til at gøre den ny Lære til sin åndelige Ejendom eller, rettere sagt, til noget af sig selv, er sikkert bedst tjent med, at man ikke overvælder ham med Belysninger og Forklaringer, men at han heraf kun får så meget, som er nødvendigt, for at han kan komme til at føle sig greben og ligesom fængslet ved et eller andet Led i den fremmede Tankerække. Derved mærker han, at det begynder at lysne over adskilligt, som hidtil lå i Mørke for ham, og da vil denne

Opdagelse blive ham så kær, at han ej kan undlade at bearbejde og udvikle den ny Erkendelse hos sig selv og på sin egen Måde. Når han så atter går til Steder, som han tidligere ej kunde fatte, bliver nu efterhånden det ene Sted efter det andet ham forståeligt. Således tror jeg det i Almindelighed går med dem, der ønsker at gøre sig bekendte med en ny tære, og hvis Natur gør dem skikkede til at blive dens Tilhængere. Derfor har jeg ment at gavne Læseren mere ved denne kortfattede end ved en vidtløftigere Fremstilling af det Ejendommelige i Grundtvigs mythologiske og historiske Betragtningmåde.

Biskop Grundtvig har ment, at der til denne lille Ledetråd burde, til Brug for Ungdommen og for Folket i det hele, forbindes en Samling af det, der udgør det lettest forståelige mythiske Stof fra Oldtiden og som haves i god Oversættelse på nuværende Dansk; og en sådan lille Samling har jeg påtaget mig snarest muligt at besørge. Men Forlæggeren Hr. Schönberg har anset det for rettest at udgive denne og nærværende Ledetråd som to selvstændige Småbøger, så at Køberen kan få særskilt, hvilken af dem han ønsker, eller og begge samlede i ét Bind.

Når Flere, som have villet læse Grundtvigs »Nordens Mythologi«, snart have lagt Bogen bort med den Erklæring, at de ej kan forstå, hvad han egenlig mener, hvor han taler om Historiens og i det hele om videnskabelig Oplysnings Væsen og Betydning, og at de heller ikke kan give ham Medhold i hans ren poetiske og åndige Forklaringer af Mythernes Indhold; så har dette upåtvivlelig sin Grund i, at Grundtvig tænker sig noget aldeles andet ved

Mythe og Mythologi end alle andre Mythologer, og at hans ejendommelige Forestilling herom desuden er på det nøjeste sammenknyttet med hele hans historiske Anskuelse. Men også denne er ganske ny, i det mindste uvant, og dog må man være fuldkommen fortrolig med den og formå at sætte sig ind i hans Måde at betragte Menneskelivet og Menneskeslægtens Historie på, for at kunne vide, hvad han forstår ved Myther. Den, som derfor ikke tilfældigvis er åndelig beslægtet med Grundtvig, har ej alene at kæmpe med de sædvanlige Vanskeligheder ved hans billedrige Sprog, hvilket vistnok udbreder Lys og Klarhed for den, der engang er inde i hans Tankegang, men skaffer, i det mindste tilsyneladende, nyt Bryderi for den, der ikke er det; men han må tillige, hvad Indholdet angår, kunne opfatte en hel ny Verdens-Anskuelse eller, som det i de Lærdes Sprog sædvanlig kaldes, et nyt filosofisk System, der ligeså fuldt som *Kants* eller *Schellings* eller *Hegels* eller hvilken som helst anden, Hoved-Filosofs, udfordrer en fuldkommen Forandring i vor gamle Måde at betragte Tingene og Begivenhederne på: Nu går det, som bekendt, i den åndelige Verden med vore Verdens-Anskuelser eller filosofiske Systemer som i den legemlige med vore Boliger: den, som er tilfreds med sin gamle Lejlighed, ønsker naturligvis ikke at flytte, og om Andre end fandt, at han kunde bo langt bekvemmere og behageligere i en anden Bolig, vilde han dog kun med flygtigt Blik bese den ny Lejlighed, de anpriste ham, i al Fald kun som noget, der kunde være passende og godt for Andre, men som ikke videre vedkom ham. Med en ganske anden Interesse derimod og en ganske

anden Opmærksomhed vilde Den betragte Lejligheden, som enten er husvild eller dog misfornöjet med sin Bolig. Derfor er nærværende Ledetråd nærmest en Art Opfordring til dem, der således ere åndelig husvilde eller utilfredse i deres Boliger, til at prøve, om de muligen lettere kan føle sig hjemme i den grundtvigske

Verdens-Anskuelse, der kan kaldes den poetisk-historiske., ligesom *Schellings* er bleven kaldt den natur-filosofiske. Som Følge heraf skal jeg ikke søge at vise, hvori Grundtvigs Forklaring af de gamle Gude-Sagn og Gude-Billeder er forskellig fra andre bekendte og ansete Mythologers. Ti en sådan Sammenligning vilde snarere forvirre den jævne Læser end tjene ham til Oplysning. Jeg vil kun gøre et Forsøg på, om det måske ved Hjælp af nogle indledende Betragtninger og af et Overblik over Hovedpunkterne, kunde blive en eller anden Læser lettere at komme ind i Grundtvigs Tankegang.

For at forebygge mulig Misforståelse må jeg bemærke, at uagtet jeg i det følgende meget hyppig har brugt Forfatterens egne Ord, har jeg dog ikke, som man ellers plejer, kunnet udmærke disse Steder med Anførselstegn, fordi jeg som oftest fandt, at der for den Sammenhængs Skyld, hvori de optoges, måtte gøres en eller anden lille Forandring, der, så ubetydelig den end var i sig selv, dog kunde være mer end tilstrækkelig til at berøve Stilen det Liv og den Glans, man med Grund venter hos Grundtvig, og som man ogsaa finder i den nævnte Bog, endog rigere end sædvanlig.

Den Sætning, som ligger til Grund for Grundtvigs historiske

Anskuelse eller hans Måde at betragte Historien på, er: *at såvel hele Menneskeslægtens som de enkelte Folkeslags Levnetsløb ligner det enkelte Menneskes; at ligesom dette har sine forskellige Aldere: Barndom, Ungdom, Manddom, og Alderdom, således har hine de samme.* Dette er nu vel ingenlunde nogen ny, tværtimod en gammel Påstand, hvis Rigtighed man også i Almindelighed synes at indrømme; ti den høres så ofte, at man for længe siden måtte være bleven ked ad at gentage den, dersom man ikke troede, den på en træffende Måde udtrykte en almenerkendt Sandhed. Men uden Tvivl er Grundtvig den første, der ikke blot i Forbigående anvender den som en smuk og heldig Lignelse til øjeblikkelig Belysning, men fra Begyndelsen til Enden i sine historiske Granskninger holder fast ved dette Billede, fordrer, at Historikeren bestandig skal hvæ for Öje og påstår at, i det Öjeblik han glemmer dette, forsvinder Begivenhedernes Sammenhæng og Betydning, så at Historien kun bliver en Masse Tildragelser, som ved det blotte Tilfælde ere indtrufne den ene efter den anden, uden at man i disses Følgerække kan opdage nogen Hensigt med Menneskenes Skabelse eller noget Mål for deres jordiske Tilværelse. Vi er derfor nødte til at undersøge denne Lignelse noget nøjere, end vi er vante til, for at se, om der virkelig ligger så meget oplysende i den, som Grundtvig mener.

Han antager da, at der i ethvert Menneskes Liv kan adskilles tre Tidsrum: *Ungdommen* (hvortil regnes Barndommen, for såvidt denne kan høre til Menneskets fuldbevidste Liv), i hvilken Mennesket drømmer om sin Fremtid og bygger Planer for

den, prøver og øver sine Kræfter; *Manddommen*, hvori det elsker og hader, attrår og afskyr, arbejder og virker, samler og adsplitter, bygger og forstyrrer; og endelig *Alderdommen*, da Mennesket søger Hvile og ønsker Fred og Ro, lever mest i Erindringen og i Betragtningen af det henrundne Liv. I disse tre Aldere hersker også, efter hinanden, de tre Grundkræfter i Mennesket: *Fantasi* (*Indbildningen*), *Følelsen* og *Forstanden*, saaledes, at i Ungdommen har Fantasi Overmagten over de andre, i Manddommen Følelsen med sin hele Hær af Lidenskaber, i Alderdommen Forstanden eller Fornuften, hvad man nu vil kalde den; Grundtvig kalder den passende Eftertanken. Ligesom de tre Aldere gå over i hinanden uden bestemte Grænser, således fortrænges og afløses også den ene herskende Kraft *efterhånden* af den efterfølgende. Men disse tre Kræfter følge ikke alene *efter* hinanden, de fremgå også *af* hinanden og arve hinandens Herredømme, som Sønnen Faderens; og hvor forskellig end den enes Værk og Væsen er fra den andens, så er dog den Ånd, som besjæler dem og går igennem deres Regeringer, den samme. Med andre Ord: i en sund Natur og et sundt gennemført Liv må disse tre Kræfter og Aldere således afløse og gribe ind i hinanden, at en kendelig Enhed går igennem det Hele, så at, hvad Barnet og Ynglingen i sin Fantasi drømmer om og higer efter, det skulde Manden i sit Liv også nå og udføre, og det skulde den Gamle klart overse og forstå i dets Sammenhæng og Betydning. Denne Sætning ønskede jeg gerne at kunne oplyse og bevise med nogle enkelte Menneskers Eksempel; men vi møde her straks den Vanskelighed, at vi vel kan kende deres Manddoms

Gerninger og undertiden deres Alderdoms Tanker og Betragtninger over det førte Liv, men næsten aldrig Barndommens og Ungdommens Fremtids-Drømme og Længsler, om hvilke vi enten ingen Efterretninger har eller kun meget ufuldkomne. Vi er derfor i Almindelighed indskrænkede til vor egen Erfaring herom; men også denne kan jo først i vor Alderdom belyse hvad vi mindes heraf. Imidlertid vil vel næppe nogen af os mene, at for Eksempel hos *Colombus*, *Napoleon* og *Thorvaldsen* Fantasien skulde have udmalet deres Fremtid med de samme Billeder, eller at de i Alderdommen skulde have haft de samme Forestillinger om, hvorledes Menneske-Livet bör føres, og hvorfor Mennesket er sat her på Jorden. Vi antager altså med Grundtvig, at i ethvert fuldstændigt Menneskeliv hersker først Fantasien, derpå Følelsen og tilsidst Forstanden, men at der dog er en Familie-Lighed imellem disse tre Herskere, så at en og samme Ånd, så at sige, kundgør sig i dem alle tre.

Overfører vi nu denne Betragtning på hele Menneskeslægtens og de enkelte Folkefærds Levnetsløb, så vil vi efter Grundtvigs Påstand ganske tydelig genkende de samme tre Aldere og den samme indre Overensstemmelse og ydre Ulighed imellem dem. Således vil enhver, om han end ikke formår med ét Blik at overskue hele Menneskeslægtens Historie, dog uden Tvivl let indrømme, at *forholdsvis* er hele *Oldtiden* Fantasiens Alder, *Middelalderen* Følelsens, og *den ny Tid* Forstandens eller Eflertankens; ligesom det heller ikke lader sig nægte, at Oldtidens Literatur er den mest *poetiske*, Middelalderens den mest

historiske, og den ny Tids den mest *filosofiske*. Vil vi nu prøve Sætningen på de enkelte Folkeslag, så kan vi dertil bedst vælge *Ebræerne, Grækerne og Romerne*, ! da de både har ført deres Liv fuldstændig tilende og dette også er os tilstrækkelig bekendt. De første havde da deres Fantasi–Alder i Patriarkernes Dage; med Moses og hans Lovgivning begyndte deres Følelses– og Dåds–Tid, der strækker sig ned til Kong Salomon; efter ham kommer Forstands–Tiden. Hos Grækerne danner Solon Grænsen imellem Fantasiens og Følelsens Herredømme, og fra Aleksander begynder Forstands—Tiden, sådan som den var, føjer Grundtvig til, med den aleksandrinske Bogsamling og den tilsvarende Höjskole. Romerne endelig havde også først en Fantasi–Tid under de syv Konger, så en Følelses–Tid i Republikens glimrende Dage, og tilsidst en Forstands–Tid fra den ældre Catos.

Vilde vi nu bemærke, at denne Inddeling af Fantasiens, Følelsens og Forstandens Tidsrum måske vel kan passe på de anførte tre Folkefærd, men næppe på andre, i det mindste ikke på alle; så måtte Grundtvig svare os: denne Indvending tjener snarere til at bestyrke end til at svække vor Påstand, at det næmlig går med Folkene som med de enkelte Mennesker. Ti et helt Levnetsløb med Ungdom, Manddom og Alderdom, opnår ingenlunde alle Mennesker; ja de fleste gør endog tidligere, enten af naturlig Mangel på Livskraft, eller ved egen Brøde eller for Andres Skyld. Men derfor er vi lige fuldt overbeviste om, at til et *fuldstændigt* Menneskeliv hører, *ifølge Naturens Orden*, disse tre Aldere. Når det da går ligedan med mange af de enkelte

Folkefærd, at de dør i deres Ungdom eller Manddom, så må dette ligeså lidt forstyrre vor Tro på Naturens Orden i Henseende til *Folkeslægternes* Levnetsløb i Almindelighed; men vi bør gøre os Umag for at opdage Årsagen til den tidligere Død, se, om denne var forskyldt eller uforskyldt, herlig eller skammelig, gavnlig eller skadelig for Menneskeslægten i det hele. Og kan vi end ikke mere erfare dette af Mangel på Efterretninger, så går det os jo ikke bedre med de enkelte Mennesker, når de i nogen Tid har været døde.

Vi går videre i vor Sammenligning. Kun få Mennesker er udmærkede: de fleste et almindelige eller Hverdagsmennesker, og blot enkelte har så megen Ejendommelighed og Selvstændighed, at vi lægger Mærke til deres Liv. Disse enkelte er Folkets Hovedmænd, dets Mærkesmænd og Ledere; de øvrige er ikke væsenlig forskellige fra dem, kun mattere og svagere, ligesom da og deres Livs Betydning består i at udføre eller videre udarbejde hines Vilje og Gerning. Vil vi altså lære et Folks Ejendommelighed at kende, så må vi betragte disse enkelte Hovedmænd. Men som de enkelte Mennesker forholder sig til det Folk, hvortil de hører, således forholder de enkelte Folkefærd sig til hele Menneskeslægten. Blandt de mange Folkefærd, som lever og har levet på Jorden, er kun nogle få Menneskeslægten Mærkesmænd og Ledere;

**Om disse bruger
Grundtvig ofte det
Udtryk, at deres
Historie har
universal–historisk
Betydning, eller at
deres Levnetsløb har
hart en
universal–historisk**

**Retning; han vil
dermed sige, at de har
haft en afgjort
Indflydelse på hele
Menneskeslægtens
Udvikling og
Levnetsløb.**

vi kan kalde disse *Hovedfolkene*. De andre har et mindre ejendommeligt og iøjnefaldende Liv, er kun Bifolk, uden synderlig Indflydelse på Menneskeslægten i det hele. Önsker vi derfor af Historien at erfare, hvilke der er de ejendommelige og fremtrædende Træk i *Menneskenaturen* og *Menneskelivet*, når disse ytrer sig livligt og kraftigt, og hvilke de Handlinger og Begivenheder er, som har bragt Menneskeslægten til sin nuværende Udvikling, eller, hvad der siger det samme, har givet dens Liv den Retning, som det i Tidernes Løb har fulgt; da er det *Hovedfolkernes* Historie vi har at betragte. Bifolkene kan kun give ubetydelig Oplysning herom. De Folk, der må anses for Menneskeslægtens Hovedfolk i Oldtiden, er efter Grundtvigs og vel efter Alles Mening Ebræerne, Grækerne og Rommerne.

Fremdeles: Som de enkelte Mennesker har af Naturen fået deres særegne Kald og Bestemmelse, således er dette samme også Tilfældet med de enkelte Folkefærd. Se vi hvor forskellige Menneskenes Anlæg og Tilbøjeligheder er, kan vi ikke tvivle om, at det er Skaberens Hensigt, at Menneskelivet skal udvikle sig i *forskellige Retninger* og i *mangfoldige Skikkelser*. Ti allerede tidlig, længe for Betragtning over Forholdene og Tingene kan afgive nogen Bestemmelse, føler Mennesket (her er naturligvis kun Talen om de mere udprægede Mennesker) sig ligesom ved en *Naturnødvendighed* hendraget til en vis Syssel, en vis Gerning,

som den eneste, hvorpå han med Frihed og Lyst kan anvende sine Kræfter. Vi er alle overbeviste om, ikke alene at *Luther*, *Napoleon* og Thorvaldsen har haft en fuldkommen forskellig Bestemmelse her i Verden, men også at det ved ingen Anstrængelse vilde have været muligt for dem at bytte Roller, så at Luther skulde med en Napoleons Dygtighed have kunnet erobre og trælbinde hele Verden, eller denne med en Luthers Kraft have kunnet sönderbryde Menneske-Åndens Lænker, eller at Thorvaldsen skulde med samme Konst have formået at udføre nogen af disse to Gerninger, som han har forstået i sit Marmor at vise os, hvorledes Menneske-Ånden præger sit Guddoms-Slægtskab selv i Menneske-egemet. På lignende Måde har også *de enkelte Folkefærd deres naturlige Drifter og Anlæg*, og så lidt som vi vide forlange eller endog ønske, at de enkelte Mennesker skulde føre det selvsamme Liv, ligeså lidt kan vi antage, at alle Folkeslægter har samme Bestemmelse, eller vente, at de skal føre det samme Liv. Dette viser Historien os også tydelig. Bliver vi ved vore gamle Eksempler, så ser vi, at *Ebræerne* førte et *Kirkeliv*, det vil sige: den Forestilling, at Himlens og Jordens Skaber var en levende Gud og var deres Herre og Beskytter, var den Hoved-Tanke, som lå til Grund for deres hele Liv; og vi indser nu, at dette Folk havde den særegne Bestemmelse her på Jorden, at være Kristendommens Vugge og Udgangspunkt. *Grækerne* førte et *Stats- eller Borger-Liv*: dette højtbegavede Folk, det eneste blandt Hedningerne, som troede på et naturligt Slægtskab imellem Guddommen og Menneskene, skulde forsøge og vise, hvor vidt

alle de menneskelige Åndskræfter i deres frieste og mest uhindrede Virksomhed og ved gensidig Understøttelse, men uden Åbenbaringens Hjælp, formår at udvikle sig. Endelig, *Romerne* førte et *Soldaterliv* uden Sans for Kunst og Videnskab, uden Lyst til Handels-Driftighed, i det hele uden Lyst til nogensomhelst fredelig Livlighed: deres Hu stod ene til at underkue og beherske Andre; de måtte derfor evig føre Krig, tilsidst, af Mangel på Fjender, med hverandre indbyrdes. Men deres Bestemmelse her på Jorden var åbenbar også at undertvinge alle de Hedningefolk, som da var på Verdens Skueplads, og derved forberede Kristendommens Udbredelse over hele Jorden. Betænker vi nu, hvor stærkt og bestemt de nævnte Folks Ejendommeligheder fremtræder under hele deres Levnetsløb, så kan vi tydelig indse, at det havde været umuligt for den ene at udføre den andens beskikkede Gerning. Skulde det forekomme os ubegribeligt og utroligt, at de forskellige Folkefærd, der jo dog udgik af hverandre og levede i Forbindelse med hverandre, kunde få og beholde hver sine afgjorte Anlæg og Tilbøjeligheder, sin uforanderlige Natur og et deraf flydende Liv; så vilde man uden Tvivl svare os, at enten vi kunde begribe det eller ej, måtte vi vel tro det, når Historien så klarlig viser det; men at det for Resten jo heller ikke er ubegribeligere, end at de enkelte Mennesker, der også både ved Oprindelse og i Livet er blandede med andre dem højst ulige Mennesker, kan have deres ejendommelige, uforanderlige Præg.

Vi kunde endnu på mangfoldig Måde fortsætte Sammenligningen imellem de enkelte Mennesker og de enkelte

Folkefærd; men da Læseren kan gøre dette selv, og det i Grunden også er let at indse, at den af Grundtvig påståede Lighed nødvendig må finde Sted, siden ethvert givet Folk kun er en Forbindelse af enkelte Mennesker og en Del af hele Menneskeslægten, så vil jeg blot endnu gøre opmærksom på en Lighed, fordi denne kaster et stærkt Lys på Modsætningen imellem den græske og nordiske Mythologi. Menneskenaturen viser sig nemlig ikke alene i de mangfoldigste Skikkelser og udvikler sig i de forskellige Retninger; den er også, som Alt hvad der lever, af en *dobbelt og modsat Art*, har en dobbelt og modsat Drift og Virksomhed. På den ene Side føler hvert enkelt Menneske sig af Naturen drevet til at ville bevare og vedligeholde sin egen personlige Tilværelse, ja til at udvikle og styrke denne. På den anden Side har han ligeså fuldt en uimodstælig Drift og Trang til at forene sig med andre Mennesker, til at leve og virke sammen med Andre. Og det er ikke alene i alt Levendes fysiske eller legemlige Natur, at denne dobbelte Drift, en *indadgående* og en *udadgående*, er tilstede; hos os *Mennesker* giver den sig i vor *åndelige* og *hjørteelige Natur* endnu tydeligere tilkende. Vi føler bestandig, enhver af os, *snart* en Lyst og Trang til at være os selv, forblive os selv, leve for os selv, leve vort eget Liv, med ét Ord leve os selv uden Hensyn til Andre; *snart* en Lyst og Trang til at være med Andre, leve med dem, virke med dem, dele med dem, både meddelende dem af Vort og modtagende igen af Deres, med ét Ord lade vort Liv gå op i Andres og Andres i vort. Vel er der intet Øjeblik, hvori ikke disse to modsatte Drifter og Kræfter begge er virksomme; men i hvert enkelt Øjeblik er dog

den ene af dem overvejende, og i ethvert Menneskes Liv i det hele er også én af dem fremherskende. Hos den, som lever helst *for sig selv*, rører Livet sig for sin eller, om man vil, hans *egen* Skyld: hans kæreste Lyst og hans største Evne består i at røre og udvikle de Anlæg og Kræfter, Skaberens har givet ham. Således var Thorvaldsens og overhovedet enhver sand Kunstners Liv. Den derimod, som ifølge sin Natur føler sig dreven og dragen hen til Andre, fører Livet for *Andres* Skyld: han glemmer sig selv og sin egen Tilværelse, han vil arbejde for Andre, hjælpe dem til et bedre og herligere Liv, end de ved egen Kraft kan nå. Dette var Luthers Liv. Begge disse Måder at føre Livet på, hvoraf den ene *nyder* denne Skaberens himmelske Gave, den anden *forsvarer* den, er lige naturlige og lige ædle eller uædle; begge hører lige meget Mennesket og Menneskeslægten til; begge skal erkendes og udvikles i vort jordiske Menneskeliv. Begge har også lige så vel hos de forskellige Folkefærd som hos de enkelte Mennesker deres Mærkesmænd. Efter Grundtvig var *Grækerne* det Folk, der allerskønnest og allerædlest har udviklet den indadgående Drift, og *Nordboerne* dem, som af Naturen kraftigst og ædlest fulgte den udadgående. Denne Påstand kan jeg imidlertid her ikke tilfulde oplyse eller gennemføre, men må i så Henseende henvise Læseren til Grundtvigs historiske Arbejder, navnlig hans

» **H å n d b o g** **i**
V e r d e n s - H i s t o r i e n « .

Men jeg må dog endnu i Korthed tilføje et Par Bemærkninger angående disse to modsatte Grunddrifter i Menneskenaturen; ti fatte vi ikke tilfulde, hvad hermed menes, og erkende eller føle vi ikke, at de uimodsigelig er

tilstede i vor egen Natur og vort eget Væsen, så vil vi hverken kunne forstå eller billige Grundtvigs Forklaring af Mytherne.

Grækerne levede i Menneskeslægtens Ynglings–Alder eller Fantasi–Tid, Nordboerne i dens Middel–Alder eller Følelses–Tid. I Overensstemmelse hermed ytrede Grækernes Ånd sig som en Drift til at *udvikle* sine Kræfter, Nordboernes som en Drift til at *bruge* dem: ti Barnet og Ynglingen har intet andet egentligt Mål for Anvendelsen af sin Tid, end at øve og uddanne sine Anlæg, medens Manden ikke mere bryder sig om at øve og udvikle dem, men bruger sine Kræfter til at erhverve og forsvare det, hans Hu står til. Grækerne vilde fryde sig ved Livet og udvikle alle dets underfulde Kræfter; andet Mål havde de ikke. Fuglen med dens glade Sang og yndige Bevægelighed, indtil dens Kræfter er udtømte, og den overgiver sig til Søvn, for atter, når den vågner styrket, at lovsynge og nyde den skønne Natur, — kan være os et Billede på Grækernes Liv. Livlighed og Bevægelighed var hos dem, som hos Sangfuglen, Hoved–Egenskaber. De var aldrig i Forlegenhed med Tiden, når de kun havde deres Frihed; ti da strømmede Livet i dem bestandig fort, og de var glade ved at se det strømme og ved at se deres eget Liv gentage sig ligesom billedlig i Naturen, der omgav dem. Kun når Nogen vilde hindre dem heri og standse deres Frihed, kom en anden Ånd over dem, og da kæmpede de på Liv og Død; ti uden Frihed var Livet dem en Grav. *Grækernes oprindelige Drift* altså, det, der som en uimodståelig, men tillige gerne adlydt Magt, satte deres Kræfter i

Gang, kort den Ånd, der besjælede og beherskede dem, kunde vi måske rettest kalde *Natur-Ånden*, eller, ser vi hen til den nødvendige Betingelse for at den kunde røre sig, *Friheds-Ånden*. Heraf forklarer vi os lettelig, hvad der forekommer os påfaldende og ejendommeligt i deres Historie. Derfor var den borgerlige Frihed hos dem større end hos noget andet Folk: derfor havde de ikke forenet sig til et samlet Samfund, men til mange små, uden at dog Folkebåndet slappedes eller Enheden i mindste Måde forstyrredes derved (således plejer Familier, som ret vil leve efter sit eget Hoved at skille sig fra andre, uden derfor at opgive noget af sin folkelige Ejendommelighed): derfor var de olympiske Lege, og overhovedet deres Lege dem så alvorlig en Sag, fordi denne Væddekamp om, hvo der stærkest og skønnest kunde udvikle Menneskenaturens mange og herlige Kræfter, var den eneste Strid, de i Følge deres naturlige Drift ret med Liv og Lyst kunde føre: derfor blev alle Grækernes Arbejder så skønne, fordi *alle* Kræfter hos dem blev udviklede så vidt mulig, og hvad vi kalder skönt, netop er Det, hvor vi finder Livlighed forenet med Harmoni, det vil sige, hvor det Mangfoldige og Forskellige uden Kiv eller Forstyrrelse kan leve og trives tilsammen.

Vender vi os nu til *Nordboen*, da var det ikke hans Natur at udvikle sine Kræfter, men at *anvende* dem, hvorfor han også måtte tage dem rå, som de var, uden at kunne uddanne dem mere, end hvad der skete af sig selv ved Brugen og Anvendelsen. Grækeren, ligesom Barnet, *elskede* egenlig Intet, uden i al Fald sine egne Kræfter, og når ingen forstyrrede hans Fred og Frihed til at røre og uddanne

disse, *hadede* han heller intet, men var glad ved sig selv og over sig selv. Grækeren var som En, der var i Besiddelse af Livet, og nu uforstyrret vilde glæde sig ved det. Nordboen derimod var forelsket i det som i en *anden* Person, og vilde derfor sikre og forsvare det imod enhver dets Fjende. Hvorledes han vilde nyde Livet og glæde sig ved det, når han engang kom i rolig Besiddelse deraf, kom han næsten slet ikke til at tænke på; dertil havde han ingen Tid, da Ånden drev ham til idelig at være på Farten for at overvinde og udrydde Alle og Alt, hvad der på den ene eller anden Måde vilde forstyrre og fordærve det. Hans hele Liv bestod ikke i andet end i denne Forsvarskamp for det elskede Liv. Det var ikke alene Livet (Talen er naturligvis bestandig om det åndelige Liv) i en eller anden bestemt Skikkelse, der således havde indtaget hans Hjærte, at han frivillig gjorde sig til dets Kæmper og Ridder; det var snarere en dunkel Følelse af Livets Ypperlighed i Almindelighed (en Levning fra hans skønne Barndom eller Guldalder) og en deraf udsprungne Afsky for *alle* dets Fjender, som levede i Nordboen, så at hans naturlige Følelse straks sagde ham: der er en af Livets Fjender, ham må du i Kamp med; medens Grækerens naturlige Følelse sagde ham: glæd dig ved dit Liv og nyd det, ligesom han der glæder sig ved det og nyder det. På Livets Fjender havde Nordboen altså et skarpt Öje; ti Naturen havde netop givet ham Lyst og Kraft til at bekæmpe dem. — Men i det han således ikke gik ud på at nyde Livet og altså egenkærlig beskæftige sig med det, men på at forsvare det, var det naturligt, at han ikke, som Grækeren, afsondrede sig, men forenede sig med enhver, der med

ham vilde kæmpe imod Livets Fjender. Han måtte betragte sig selv kun som et Medlem af den store Forening, der havde dannet sig til Livets Forsvar. Derfor måtte det også altid være hans Trøst, at hvad *han* ikke fik udrettet, det vilde hans Fæller udføre; med ham ophørte ikke den fælles Kamp, ligesålidt som den var begyndt med ham; hans Fædre havde ført den for ham, og hans Sønner skulde fortsætte den efter ham. Forestillingen om en uafbrudt Kæde fra Fader til Søn, fra Slægt til Slægt, og om fælles Arbejde her i Verden, hvori de alle skulde tage Del, måtte altså ganske naturlig høre til Nordboens Anskuelse. Derfor kalder Grundtvig Nordboernes Grunddrift den *historiske Ånd* — i Modsætning til Grækernes *naturhistoriske*

Dette Ord bruger Grundtvig, da Sproget ikke har »naturisk«, således som det har »historisk«, og Ordet »naturlig« nu engang har fået en anden Betydning.

— eller *Kamp-* eller *Kæmper-Ånden*, fordi den bestandig jog ham i Kampen imod Livets fjender. At imidlertid denne Kamp til Livets Forsvar ikke kunde være hans egenlige Mål, er klart; ti det måtte jo Livets rolige og kampfri Besiddelse og Nydelse være. Således både forudsatte og medførte den Ånd, der besjælede Nordboen, at han måtte ane eller tro på et Liv efter dette, hvor alt det Onde var betvunget, som her stod fjendtligt imod Livet. Den græske Grunddrift derimod eller Natur-Ånden, som vi kaldte den, giver ingen Anledning til at tænke på et Liv efter dette; ti når Menneskets Mål var Kræfternes Udvikling, og denne selv var Livets Nydelse og højeste Gode,

så måtte jo alting fuldhyrdes i dette Liv. Derfor har den græske Mythologi heller intet, som svarer til Ragnarok og Gimle i den nordiske. Hvis Menneskene var forblevne i Uskyldigheds-Standen, og Syndefaldet ikke var indtruffet, så havde den græske Anskuelse været den enegældende, og den nordiske vilde ikke engang have kunnet danne sig: ti da havde Livet ingen Fjender haft, og dette Liv vilde allerede have været udødeligt.

Jeg håber, at det anførte er tilstrækkeligt for at gøre Læseren tydeligt, hvori Grundtvig sætter: Forskellen eller, rettere sagt, Modsætningen imellem Grækernes og Nordboernes Grunddrift, eller, som han kalder det, deres Ånd.

Grundtvig bruger næmlig i » N o r d e n s M y t h o l o g i « ikke Ordet »Grunddrift«, hvilket jeg her oftere har anvendt, fordi jeg frygtede for, at Udtrykket »Ånd« skulde misforstås. Men jeg må rigtignok tilstå, at »Drift« i Grunden ikke betegner det, som Grundtvig, og jeg med ham, vil have forstået. Ti vel tilkendegiver »Drift« noget, som bringer til en bestemt Virksomhed, og vi taler også om åndelige, ikke alene om legemlige Drifter; men man tænker dog altid på noget, der kun hænger ved Mennesket i dets jordiske Tilværelse, noget uselvstændigt, underordnet, hvis Herre dog altid Mennesket er, om endog saa svag en Herre ofte kan blive sin Tjeners Træl. Ordet

Karakter kan vi heller ikke godt her bruge, og tale om Grækernes og Nordboernes

Folkekarakter; ti ved Karakter menes egenlig det Kendetegn, hvorved den enes Ejendommelighed adskiller sig fra den andens, altså noget, som falder i Sanserne, og når Ordet bruges om det indvortes, som sædvanlig behersker Mennesket, da er det åbenbar en Misbrug, som man forledes til, fordi det udvortes ligner det indvortes og betinges af dette. Men Grundtvig mener ved »Ånd« ingenlunde en Magt, som er svagere, men tværtimod en, som er stærkere end Mennesket, en Magt, som fuldkommen behersker Mennesket, hvem dette underkaster sig, og ikke betvinger eller søger at betvinge, en Magt, der betjener sig af Mennesket, ligesom af et Redskab, for at få sin Villie udført, for at få sig aabenbaret og gjort gældende her i Verden, en Magt, der i Grunden føles af os som et fra os forskelligt Væsen, hvilket vi ikke behøver at tænke forsvundet eller ophævet, fordi det ophører at besjæle og beherske det enkelte jordiske Menneske. At der nu hører et poetisk Blik til at opdage og kende denne Ånd, der jo aldrig træder umiddelbar frem i Verden, men kun middelbar åbenbarer sig i Menneskenes Ord og Gerninger, er vist nok; men Grundtvig antager naturligvis også, at ingen kan være

**virkelig Historiker,
hvem Naturen har
nægtet det poetiske
Öje. Grundtvig siger i
» D a n s k e r e n «
I, 156: »Der er en egen
usynlig, men dog meget
virkelig og virksom
Livskraft, der ligesom
svæver os over Issen,
og når den ligesom
sætter sig til Sæde hos
os, da sige vi, at Ånden
kommer over os, eller
at vi er i Ånde.«**

Men har denne Modsætning virkelig fundet Sted, da må den ikke alene vise sig i al deres Manddoms Syssel og Gerning, hvilken Historien lærer os at kende, men den må lige så klart lade sig til Syne i deres Ungdoms-Tid. Nu går rigtignok denne Del af Folkenes Levnetsløb i Almindelighed tabt for Historien; men netop med Grækerne og Nordboerne er dette ikke Tilfældet, og det er meget mærkeligt, at disse to Folk, hvis Naturdrifter eller styrende Ånder svare til de to modsatte Grunddrifter i Mennesket, er de eneste Naturfolk eller Hedninger, hvis Ungdoms-Liv er kommet til vor, den aldrende Menneskeslægts, Kundskab, Ti alt det, som i deres Barndom, Drengear og Ynglingetid udgjorde deres egenlige Liv: deres Udsigter i Fremtiden, deres Önsker og Længsler, Forhåbninger eller Ængstelser, deres heltmodige Forsætter og dristige Planer om hvad de vilde udføre, når de først havde nået til Kræfter og Selvstændighed, — alle disse Forestillinger og Anelser er netop det, som udgør Indholdet af deres *Myther*. Men i disse findes også den samme Modsætning som i deres Historie. Hos Grækerne var det den menneskelige Ånds *Kræfter* og disses *naturlige Udvikling*, som de guddommelige Personer og

Handlinger skulde forestille; hos Nordboerne derimod var det den menneskelige *Ånds Forsvarere og disses nødvendige Kampe* mod dens Fjender her i Livet. Hos ingen af dem var det den døde eller dyriske Natur, der forguedes, men det var den højeste de kendte, deres egen indre, åndelige Natur, Grækeren følte, at de *Åndskræfter*, Naturen havde givet ham, kunde udvikles og stige i det uendelige, og det var hans kæreste Tanke, at han i sin mandlige Alder skulde udføre dette; i Fantasien så han sig selv i Besiddelse af en eller anden af disse Kræfter i dens højeste Udvikling. En sådan Naturkraft altså i sin menneskelige Bolig (ti kun i Mennesket kunde den leve og virke) forskønnet og forædlet, så vidt deres Fantasi formåede det, var en *Gud*. Deres Guder, i hvilke de oprindelig kun så sig selv besjælede og beherskede af denne eller hin Kraft, var den menneskelige Naturs Kræfter fremstillet som handlende eller virkende Personer, og Gudelivet var følgelig den menneskelige *Ånds Naturliv* eller Naturhistorie. Nordboen derimod følte, at den menneskelige *Ånds Liv* var underkastet megen Fare her i Verden, at den var udsat for, snart at indslumre i Døsighed, snart at fordærves og forgiftes af Slethed og Nedrighed; men han følte også, at den menneskelige *Ånd* havde Kraft til at overvinde denne Døsighed og Slethed, og det var netop hans kæreste og mest levende Ungdoms-Drømme, at når han blev stor og kom til Kræfter, skulde han af al Magt forfølge og bekæmpe disse det åndelige Livs Fjender. Det er denne de ædle og dygtige Menneskers bestandige Kamp imod de svage og usle, der i den nordiske Mythologi fremstilles i sit klareste og stærkeste Lys. De nordiske Guder betyder altså den

menneskelige Ånds Kræfter og Egenskaber, således som de arbejder i Kamp med andre, ikke således som de ytrer sig, så at sige, hjemme i Fred og Ensomhed, og det nordiske Gudeliv er den menneskelige Ånds Kamp for sit Liv her på Jorden. Hverken hos Grækerne eller Nordboerne var Guderne oprindelig fremmede, selvstændige Væsener, der havde deres Liv for sig selv, og kun for så vidt havde med Menneskene at gøre, at de stundom sendte dem Lykke eller Ulykke her i Verden, og havde fra Begyndelsen af været deres og Verdens Skabere (ti Skabelsen spiller altid i Mythologien en meget underordnet, ja mistænkelig Rolle); men de var hos begge de *Menneske-Forbilleder*, som de vilde, og, hvis Alt gik godt, også kunde nå i deres eget Liv. Vi vil kunne se dette tydeligere ved et Par Eksempler.

De egenlige Herrer iblandt de græske Guder er *Zevs*, *Posejdon* og *Hades*, eller *Pluto*. Betragter vi disse tre Personer noget nærmere, så finder vi, at de nøje betegner de ovenfor omtalte tre Herrer i det menneskelige Væsen, så at *Zevs* er Fantasien eller Indbildningen, *Posejdon* Følelsen og *Pluto* Forstanden eller Eftertanken. Derfor er det *Zevs*, der afsætter *Kronos* (den uskyldige og på en måde ubevidste Barndom), indtager Himlen, er Fader både til Guderne og Heltene, har Lynet til sit Våben og Ørnen til sin Fugl; ti således er det jo med Fantasien, Ungdommens Vætte. *Posejdon* er Følelsen, hvis Sindbillede er Havet. At Grækerne virkelig tænkte sig det således, ser vi allerede af, at de lod *Akilles* og *Afrodite*, disse de to ejendommeligste og stærkest fremtrædende Skikkelser for den ungdommelige Følelse, være

Havets Børn; men uden særskilt at angive alle de mangfoldige Arter og Grader i Følelsen, forgudede de den stormende Lidenskabelighed, der bringer alle andre Følelser til Tavshed, i Posejdons Person, hvorpå såvel hans Navn som Historie peger. Pluto endelig er den samme som Plutus (*den rige*), og har sit andet Navn, Hades eller Aides, enten af den ubehagelige Livs-Mæthed, der egentlig er Mathed, eller af det opløsende, der er det Væsenlige i Forstandens Virksomhed, og af Skygge-Ligheden, der er alle Begreber egen, når de mangle den tilsvarende Virkelighed; Målet, Staven og Nøglen ere hans Kendemærker som Redskaber i den undersøgende og ordnende Forstands Tjeneste.

**Sammenlign hermed
Digtet »Olympens
Guder« i Grundtvigs
»Krønike-Rim«, hvori
det hedder:**

Kronos
gyldne Tid
betyder
Livet
barnefro og
heelt;
I hans Børn
det sælsomt
bryder
Sig i
Levnets-Løbet
deelt.

Zeus er
klarlig
Ungdoms-Vætten,
Fyr og
Flamme i sin
Glands,
Flyver højt
med
Ørne-Ætten,
Derfor synes
Himlen hans.

Hos
Poseidon, vel
at mærke,
Giære, som i
Mandens
Bryst.
Alle

**Lidenskaber
stærke :
Havet er
hans Liv og
Lyst.**

***Pluto, Drot i
Skyggers
Rige,
Han er
Alderdommens
Spejl,
Alting koldt
og klogt og
lige,
Ingen Kraft
og ingen
Fejl.***

Tager vi nu, i Modsætning til denne græske, en nordisk Mythe f. E. den bekendte om Asken Ygdrasil, da træffer vi deri en ganske anden Række Forestillinger. Dens Indhold er omtrent følgende: Asken Ygdrasil, hvor Guderne forsamler sig og holder Ting, er det højeste og ypperste af alle Træer; dens Grene udbreder sig over al Verden og strækker sig op over Himmelen. Den har tre Rødder, som ligger langt fra hinanden, den ene hos Aserne, den anden hos Rimtusserne (hvor Ginnunggabet fordem var), den tredie over Niffelheim: under den førstnævnte Rod er Urdas Kilde, under den anden Mimers, og under den tredie, i Hvergelmer, ligger Dragen Nidhøg. I Træets Grene i sidder en Ørn med megen Vidskab, og imellem dennes Öjne en Høg (Vejrfølner eller Vejrløfner). — Et Egern (Ratakost eller Ratatosk) farer op og ned ad Træet, og sætter Splid imellem Ørnen og Dragen. Fire Hjorte springer om imellem Grenene og bider unge Knopper af, medens Nidhøg med en utallig Mængde Orme gnaver ved Roden. Men, for at Grenene ikke skal visne eller frønne, tager Nornerne, som bo ved Urdas Kilde, daglig af Kildevand og Dyndet ved Kilden og øser over

Asken. — Vi ser i denne Beskrivelse tydelig et Sindbillede på den store Kamp imellem Andens Liv og Død, som fortsættes fra Slægt til Slægt, ikke uden Virkning fra Dødens Side, men dog i det hele til Livets Fordel. Betragter vi fremdeles de enkelte Dele af Billedet, så er Træet et så naturligt Sindbillede på en stor Slægt, som er udsprungen af samme Rod, men delt i mange Grene, at vi endnu bestandig bruger Billedet og Ordet: Stamtræ. I denne Mythe er altså hele Menneskeslægten givet et fælles Stamtræ; men denne fælles Menneskeslægt har dog tre forskellige Grunddrifter eller Rødder, idet nogle vil virke kraftig for et ædelt og evigt Öjemed (Asernes Börn), nogle virke også kraftig, men for et Uædelt og blot timeligt Mål (Jette-Börnene), og endelig mange kun udmærke sig ved Dorskhed og Afmagt (Hels Frænder). Ørnen betegner rimeligvis, som sædvanlig, Menneske-Ånden i sin høje Flugt, og Høgen kan da være, hvad Navnet betyder, en Vejrhane eller Vindspiller, som kunde sige Ørnen, fra hvilken Side Vinden blæste; ti en sådan levende Anelse eller Formodning har Menneske-Ånden i sin Kreds jo virkelig, og trænger under Livets Storme også höjligent dertil. Egernet er vel Fristeren, hvilket Navnet efter det angelsaksiske betyder, hvis Ord Ånden aldrig bliver fri for at høre. De fire Hjorte er de vilde Lidenskaber, som fortærer Livskraften, og deres Navne synes at betegne de forkælende og berusende og de dumdristige og rasende Lidenskaber, altså Griskheden på Gods og Gammen, Magt og Ære. For ikke at blive for vidtløftig vil jeg her ikke gå videre i Forklaringen, og gemme

Urda og Mimers Kilder, samt Nornernes Omhu for Træet, til længere hen.

Ligesom i de anførte Myther, således er det overalt i den græske Mythologi en eller anden af de menneskelige Åndskræfter og sammes Ytring eller Udvikling, der er billedlig forestillet; i den nordiske derimod et eller andet Optrin af den Kamp, som føres imellem de Gode og de Onde, de Livlige og de Dorske, med et Ord: imellem Menneske-Åndens Venner og Fjender her i Verden. Imidlertid kan jeg naturligvis her ikke indlade mig på at vise, hvorledes denne Modsætning går igennem *hele* den græske og nordiske Mythologi. Men, da både Grundtvigs Anskuelse af Mythe-Begrebet og hans Forklaring af Mytherne er ny, og mange dog sikkert vil tvivle om, at det uden Vold og Tvang har lykkets ham at gennemføre denne, uden at de just derfor kan eller vil ved egen Undersøgelse overbevise sig derom, skal jeg i al Korthed give et Overblik over alle de nordiske Myther, følgende den Orden, hvori Grundtvig har optaget dem i sin Bog.

ALFADER og **NORNERNE**. Vi har allerede set, at det Folk, som besjæles af Kæmpe-Ånden, må nødvendig tro på Udødelighed, følgelig på et evigt Liv, og på sine timelige Guders Undergang, følgelig på en *evig* Gud. Forestillingen om en *Alfader* i den dunkle Baggrund finder vi også virkelig i deres Myther, i *Vøluspa*, i *Hyndlas Sang*, i *Gylfelegen*, skönt den naturligvis altid var svævende og ubestemt, og i den senere Tid mat, hvilket den jo endogså er endnu hos dem, der kalde sig Kristne.

En Tanke, som derimod lå dem langt nærmere, fordi den

umiddelbar forbandt sig med det Liv, de førte, var den om *Nornerne*. Hovedsagen ved denne Mythe er, at den viser, Nordboerne tænkte sig den ubøjelige Skæbne, der kundgør sig for alle opmærksomme Mennesker, ikke som en *blind Overmagt*, men som et *Forsyn*, med et stort og herligt *Öjemed*, hvis Opnåelse, hvor mange og store Ofre det end krævede, dog var Menneskeslægtens Håb og Mål og skulde blive dens Sejer. Både Benævnelsen *Norne* og deres særskilte Navne: *Urd*, *Verdan* og *Skuld*, udleder Grundtvig af det angelsaksiske, så at *Norne* betegner Nødvendigheden, og de tre Skæbne-Dronninger ikke, som man har ment, den forbigangne, nærværende og tilkommende Tid, men *Spådommens*, *Forhindringens* og *Afgørelsens* *Norne*. Når vi nu betænker, at der i ethvert udmærket Menneskes Levnetsløb kan skelnes et bestemt Anlæg, en indviklet Knude og en til Anlægget svarende Opløsning; så ser vi straks, at det er denne Treenighed i det virksomme, kæmpende Menneskes Liv, den nordiske Mythe skulde betegne, ligesom Grækernes tilsvarende Mythe om Kroniderne angik Treenigheden i det sig udviklende Liv.

A S K E N

Y G D R A S I L . Herom er allerede det fornødne sagt.

U R D A S og

M I M E R S K I L D E R .

Vi har allerede ovenfor set, at disse Kilder er indflettede i ygdrasil-Mythen. Ved den første, under Ygdrasils Himmelrod, havde Aserne deres Tingsted, hvor de daglig mødtes, og Nornerne deres Højelofts-Sal. Med dens Vand stænkedes Træet, og fra dette faldt Dug til Jorden. Denne Kilde var altså *Spådoms-Kilden*, hvis Ström

både åbenbarede det Vordende, og virkede grødefuld til dets Udvikling. En sådan Spådoms-Kilde, hvoraf Menneskeslægten Stamtræ vandes, er også et smukt Billede på *Begejstringens* dybe Væld, hvoraf unægtelig al sand Spådom opstiger, og i hvis *levende Ordström* al Åbenbaring, den være ordenlig eller overordenlig, den angå Himmels eller Jordens Hemmeligheder, udgik til Menneskeslægten, vakte og meddelte *Liv* og *Ånd*. *Urda's Kilde* er således et Billede på Poesien i sin højeste Grad og i sin oprindelige Skikkelse, Profetien. *Duggen* betegner, at Poesien vedetkvæger Menneskets Hjærte.

I *Mimers Kilde*, som vender mod Rimtusserne, er al Kløgt og Vidskab skjult. Dette er, hvad Navnet angiver, *Erindringens, Erfaringens Kilde*, der kun kan flyde fra Rimtussernes Selskab (Kampen med de slette Mennesker). Man vilde hermed antyde, at kun ved *Erfaring* kan man få Forstand på noget, men at en enkelt Mands knappe Erfaring ikke kan give Forstand på Livet i det hele, og at man derfor måtte tilegne sig de *forbigangne Slægters Erfaring* og dermed lade sin egen sammensmælte. Når vi altså med et Blik betragter begge de nævnte Kilder, kommer vi til den Sætning, at det er de *poetiske Folkefærds Levnetsløb*, der skal *forklare* det ægte Menneskeliv.

K O E N

Ø D - H U M L E,

J E T T E R og
R I M - T U S S E R. Da jeg ikke uden stor Vidtløftighed er i Stand til at, meddele Læseren Frugten af Grundtvigs Undersøgelse, angående disse højst udviklede Genstande, er jeg nødt lil at henvise til Bogen selv, og kun at bemærke: at, da Oksen ellers er det gamle

Sindbillede på Livets Kraft, så svarer Nordens Ko til Østerlandets Okse, netop som Følelsen til Fantasien, hvilket altid er mærkværdigt som et sandt Udtryk af Forholdet mellem de *natur*-poetiske og *historisk*-poetiske Folkefærd; fremdeles at vore Mythebøger synes ikke at gøre nogen bestemt Forskel imellem Jetter og Rimtusser, hvilke i Almindelighed betegne de *åndløse Kraft-Naturer*, hvis Særkende er Hovmod, Trods og hjærteløs Hårdhed;

I »Græsk og Nordisk Mythologi, 1847« S. 164 gør Grundtvig dog Forskel imellem de hjærteløse og misundelige Jetter, som er Asernes Arvefjender og altid skulde kaldes Rimtusser eller Frostjetter, og de Jetter, der, som den gamle Havmand Æger og Sejdrikkeren Mimer, står i venligt Forhold til Aserne, om de end til dagligdags ikke lever med dem og er fremmede for dem, på lignende Måde, som Håndens Verden er fremmed for Åndens og Naturlæren for Historien. »Det videnskabelige Forhold imellem *Historien* og *Fysiken*«, bemærker Grundtvig, »der ogsaa til Hverdagsbrug kan findes stridigt nok, bliver dog kun uforligeligt, naar enten Historien har opgivet Aanden og stræber som en Genganger at kyse Livet af Folk, eller naar Fysiken trodser paa det *Haandgribelige* som det eneste *Virkelige*, og stræber med hjærteløs Selvklogskab at forstyrre Aandens

**historiske Verden i
Menneske–Livet som
idel Gøgleri og
Blændværk«.**

videre at al mythisk *Filosofi om Verdens Udspring* er barnagtig Selvklogskab, som ingensinde har haft Indflydelse på Folkene og ej heller for os bør have nogen Vigtighed, og som her oven i Købet kun lægges en Rintus, Vafthrudner, i Munden, altså udgives for Ugudelighedens og Vantroens Udsagn; endelig, at hvis vi i disse Myther finder utvetydige Spor af dunkle Minder fra Menneskeslægtens Barndom, f. Eks. om Syndfloden, Noa med sine tre Sønner, Babels–Tårnet og saa videre, må vi erindre, at Nordens Oldtid (Fantasi–Tid) kun er en Oldtid for os *Nordboer*, men ikke for Menneskeslægten, så at den ingenlunde har fået sin Skikkelse uden fremmed Indflydelse, hvilket dog på den anden Side ikke må forstyrre os i *Forklaringen* af vore Myther, ti denne kan kun findes i Nordens ejendommelige Ånd.

VÆTTER, ALFER
og **DVÆRGE**.

Også her og af samme Grund må jeg bede Læseren søge Underretning i Bogen selv. Kun så meget vil jeg udhæve: *Vætte* (Væsen) betegner i de mythiske Sange en vis *Personlighed*, som de Gamle mente fandtes i Alt, i det for vore Øjne livløse, så vel som i det levende. At *Alfer* og *Dværge* har i vore Forfædres Hjærner *oprindelig* været adskilte, bevises tydelig nok af, at de har forskellige Norner, Sprog og Runer; men de er senere blevne forvekslede med hverandre, fordi de er *Tusind–Konstnere* tilhobe, og Menneskene er stedse fristede til at forveksle den *himmelske Konst* snart med den naturlige og snart med den sorte. Imidlertid er det mere end sandsynligt, at *Lys–Alferne*, hvilke bor i Gimle,

men træffes i Asernes Selskab som et Slags fremmede Ministre fra en højere Magt, tilligemed Nornerne, der stundom regnes til dem, er *Alfaders Sendebud i Tidens Løb*. Angående *Dværgene*, der synes at have været en Art Mellem-Væsener imellem Lys- og Mørk-Alfer; en Slags *Skumrings-Alfer*, så at sige, skal her blot den almindelige Fordom berigtiges, at de skyr Lyset; ti en sådan Dagsky kan kun henføres til Mørk-Alferne, da den for Dværgene slet ingen Hjemmel har.

Om den forskel, som de Gamle i sine Forestillinger gjorde på Vætter, Alfer og Dværg, ligesom og om Forskellen imellem Aser og Vaner kan Læseren finde klarere og nøjagtigere Oplysning i Grundtvigs » Græsk og Nord Myth . « S. 154—163.

A S E R og V A N E R betyder de *nordiske Forbilleder for den åndelige Følelse* i begge sine Skikkelser: *kraftig og kærlig*. Spørger vi, hvorledes de Gamle kom til disse Forbilleder, til sådanne åndelige Forestillinger, da kan derpå ikke godt svares andet, end: hvorledes kommer Mennesket overhovedet til Ånd ? Men mener vi med dette Spørgsmål, under hvilke omstændigheder deres Forestillinger just blev til *de* Billeder, som vi finder i Mytherne; så kan vi vel gætte derpå, men tvivlsomt vil det dog altid blive. At imidlertid Betragtningen af den øjensynlige Forskel imellem Nordens Indbyggere og de af denne Forskellighed udsprungne Begivenheder må have haft kendelig Indflydelse derpå, er

vist nok, da Folke-Dåden i den grå Oldtid, ligesom Börnenes Idrætter alle Dage, er et tro Spejl af deres Indre. Således kan man umulig andet end genkende *Goter* og *Daner* i *Aser* og *Vaner*; men derfor vilde det dog være et stort Misgreb, om man troede, at Asa-Livet var bestemt til at være en Udsmykkelse af disse Stammers Old-Historie, ti Begivenhederne har her, ligesom elters Naturen, ingenlunde været Digtningens Genstand, men kun Digterens Spejl. At dette i en poetisk Hjerne (og en sådan må vi dog antage, at de gamle Mythesmede har haft) virkelig er Fremgangsmåden, beviser intet tydeligere end Grundtvigs; egen Anvendelse af Naturens og Historiens Foreteelser for dermed at betegne eller udpege sin åndelige Anskuelse af Menneskelivet. Det kan således meget gerne have været muligt, at *Goter* og *Daner* i Arildstid, efter en lang og sørgelig Fejde, sluttede oprigtig Fred og Forbund på fælles ærefulde Vilkår, og med et Mageskifte, skikket til at forevige Venskabet. I dette tilfælde vilde det da falde en nordisk Digter aldeles naturligt, i denne Begivenhed at se et tro Billede af Striden i de ædlere Følelsers Rige imellem *Kraft* og *Kærlighed*, som altid ender sig med et Slags Ægteskab, fordi Parterne erkender, at de er hinanden uundværlige, og vinder begge ved indbyrdes Eftergivenhed. Men derfor var det ingenlunde dette lille Optrin i Heltelivet, men Livet selv, i det hele og det store, han besang, så at hele Norden igennem Århundreder genlød af Kvadet om den store Trætte imellem Guderne, som endtes med, at Njord og hans Börn fik Rang med *Aserne*, og at Freja selv på Valen dette halvt med Odin. Omvendt kunde også Fejden imellem *Goter*

og Daner især have rejst sig af deres forskellige Anskuelser, så at Aserne vare de gotiske og Vanerne de danske Forbilleder og Guddomme, fordi hine af Naturen havde mere Lyst til Krigen, disse til Freden, men at det dog ved en höjtbegavet Sangers Ord blev dem begge klart, at hvo der vil leve frit og se gode Dage, må have Sind til begge Dele, om han end kun i Grunden har Mod på den ene.

Angående Navnene *As* og *Van* eller *Vaning* viser Grundtvig ej alene hen på det gotiske *Ansar*, efter *Jornandes* Halvguder, men og på *As*, *Æs*, det höjeste Kort, og *Ås*, Bjergryg, og på *wan*, vores *væn*, som på angelsaksisk betyder *hvid* og *lys*, hvilket især bliver mærkeligt derved, at Hejmdal, som kaldes en *Van*, også fører Navn af den *hvide As*. Historien gör os bekendt med et *Aspurg* (As–Borg) og *Fanegoria* (Vane–Gård) inde ved det sorte og asovske Hav. Jeg anfører dette i Forbigående egenlig kun for at vise Læseren, at det er ingenlunde af Ukyndighed om sådanne Kendsgerninger, hvorpå mythologiske Formodninger sædvanlig bygges, at Grundtvig kommer til ganske andre Forestillinger om Mythernes Betydning. — I øvrigt ytrer han den Formodning, at *de* i Norden, som gjorde sig en *håndgribelig* Forestilling om Guderne, snarere tænkte sig dem i Dybet end i Höjheden, snarere i Havet end i Himmelen, hvor det synes, som de kun daglig red op at holde Råd under Ygdrasil (*Havsgård* for *Asgård* i Kæmpevisen om Tor er måske således at forklare): hos os i Norden bor Ånden egenlig i Hjærtet, og aflægger kun Besøg i Hjærnen, som er vor lille Verdens Himmel og Höjelofts–Sal.

ODIN, HÆNER og LØDER. Ligesom Zevs hos

Grækerne var den fornemste Gud, således var Odin det hos Nordboerne: begge forestiller de den åndelige Grundkraft, der levede i Folkene, eller den Ånd, der besjælede dem. Da *Grækerne* levede i Menneskeslægtens Fantasi-Alder, så var deres Ånd egenlig det naturlige Blik, hvormed de betragtede deres egen Natur. Men hos Nordboerne, som levede i Menneske-Slægtens Middel- eller Følelses-Alder, og hvis Ånd altså ikke boede i Hjærnen (Fantasien), men i Hjærtet (Følelsen), måtte Odin være den *Grundfølelse*, hvoraf alle deres øvrige åndelige Følelser udsprang, og dette var da *Håbet, Troen, Forvisningen om Sejer*, eller rettere sagt, Odin var det levende Udtryk for dette Håb, det højeste og skønneste Billede af et Menneske, i hvem dette Håb levede. Derfor kaldes han i *Völuspa*, bogstavelig overensstemmende hermed, *Sejer-Faderen* og *Aserne Sejer-Guderne*, ligesom og Odins-Hjemmet efter Ragnarok *Sejer-Vangen*. Dette levende Sejershåb, hvoraf oprindelig alle Nordboens store Bedrifter udsprang, som *Aserne* af Odin, forlod *Kæmpen* heller ikke, når han segnede på *Valen*, men fulgte ham til *Valhal*, hvor det var grundfæstet til Ragnarok, og hævdede sig derfra på *Lysalfe-Vinger* over sin egen Grav, som Odins *Banetue* var, til *Himle-Borgen* på de evige *Höje*.

Men, uagtet *Kæmpeånden* bestandlg drev Nordboen til at give sig i Kamp med Livets Fjender, ligesom *Ridderen* stred for sin Dame; så måtte dog hans egenlige Mål være, engang at komme i rolig Besiddelse af det elskede Liv, og denne *dybe Længsel efter vig Fred og varig Glæde*, som lå i Hjærtets Baggrund, ofte rørte sig, og egenlig aldrig forlod ham,

fremstilles i *Odins Hustru Frigga*, som bliver Moder til *Balder* og *Høder* (den rene *Uskyldighed* og den blinde *Troskyldighed*). Vi forstår nu også, hvorfor Here levede i Splid med *Zevs*, men *Frigga* i Fred med *Odin*; ti hos *Grækerne* måtte *Åndens Hustru* være deres naturlige *Hoved-Tilbøjelighed*, hos *Nordboerne* deres *Hoved-Mål*; men alle *Hjærtets Tilbøjeligheder* er naturlig hverandres *Medbejlerinder* til *Åndens Gunst*, hvorimod *Mennesket historisk* kun kan have ét *Mål*, da alt andet, som kaldes så, enten kun er *Midler* dertil eller ubetydelige *Bihensigter*. Imidlertid tillægges *Odin* naturligvis dog adskillige *Side-Hustruer*, da de mange *Retninger*, hvori *Ånden* virker, lettest betegnes under *Billedet* af mange *Kuld Börn*. Her skal blot som *Eksempler* nævnes de tre *Jettekvinder*, som *Odin* beskyldes for, nemlig *Skade*, *Gerda* og *Gunløde*, *Døtre af Tjasse*, *Gymer* og *Suttung*, og det står vel heller ikke til at nægte, at *Ærgjerrigheden*, eller *Forfængeligheden*, *Skønheden* og *Smagen* i deres forførende og fordærvelige *Skikkelser* har mer end en Gang fristet *Nordens Ånd*.

Sammenlign dog hermed » Græsk og Nordisk Mythologi. S. 174 f., hvor Grundtvig fremhæver, at Frigga efter Völuspa ejede hele Odins Hjærte, så at der for Nordboen oprindelig kun var én Asynie og ét Ægteskab.

Odins egenlige Hjemstavn er *Valhal*, dette *Ærens Tempel* og *Evigbedens Forgård* i det gamle *Norden*; Ti *Livet i Valhal* er åbenbar *Udtrykket* for den *jordiske Udødelighed*. At

Kæmperne i Valhals Vænge daglig falder og står op igen, udtrykker Menneskeslægtens bestandige Kamp imellem Liv og Død, da den falder med de Gamle og står nyfødt op igen med de Unge. Galten Særimner, hvis Kød daglig kåges og tæres, men dog ikke fortæres, ja den mister ikke engang Livet, betegner træffende den kødelige Forbindelse imellem Æt-Leddene. Geden Hejdrun, som bider Knopper af Navnkundigheds-Træet Lerads Kviste, og af hvis Yver daglig løber et Kar fuldt af Mjød, og Hjorten Ektyrmer, som står ovenpå Valhal, gnavende på samme Træs Kviste, og som får så fugtige Horn, at af det, der drypper fra dem, flyder mange Floder ned i Hvergelmer, betyder Forplantelsen af de berømte Slægter, som, når den lykkes, skænker Ejnherierne

**I » G r æ s k o g
N o r d i s k
M y t h o l o g i « S.
230 f. siger Grundtvig:
»det dunkle Navn
Ænherie (af det
angelsachsiske
»onherian«) betyder
Medbeiler, hvorfor der
ogsaa meget smukt
siges i
» H a v e m a a l « ,
at Hænderne er
Hovedets og Mundens
Ænherier.«**

(Livets Kæmper) Mjød, det vil sige Hjærteblodet eller Mindesaften indsuget med Modersmælken, men, når den mislykkes, så at Slægten vanarter, skaber kun Strømme til Afgrunden. Sværdels Lyn er Valhals Lys; ti det er ene Kæmpelivets Førtsætteise med Heltegerninger, der kaster Glans på den jordiske Udødelighed, som såsnart Bedrifterne ophører, bliver til en luftig Drøm og tom Navnkundighed. Endelig

Valkyrierne, som ved Bordet rækker Heltene Bægeret og på Valpladsen styrer Kampen, er Udtrykket for *Kæmpelysten* og *Kæmpelykken* i det hele. Iøvrigt gik det med Valkyrierne i gamle Dage, som med Damerne i Riddertiden, at hver udmærket Hert havde sin. Derfor ser vi også, at det himmelske og jordiske, det timelige og det evige, på den mest æventyrlige Måde forbindes og forblendes i Valkyrie-Mythen, der snart skjuler sig hos Val-Fruen i Folkvang, og snart bliver til en Skjoldmø ved Kæmpens Side, men sædvanlig svæver i Frejas Fjæderham ubestemt imellem begge.

Uagtet nu åbenbar Valhal er Odins egenlige Hjemstavn og Opholdssted, tildeles ham dog andensteds et Höjsæde, *Hlidskjalf*, hvilket her blot udhæves, for at vise Forskellen imellem Græsk og Nordisk; ti *Hlidskjalf* betyder på Angelsaksisk *Lyttehöjen*, som jo også Hørelsen er Hovedsansen i den historiske Poesi, ligesom Synet er det i den naturlige. Derfor *lytter* også Odin til sine to Ravne, Hugin og Munin (Anelsen eller Formodningen og Hukommelsen), som gennemfarer den tilkommende og forbigangne Tid.

Odin red på den åttebenede Hest *Slejpner*, som var født af Loke og Svadilfar, havde Runer på Tænderne, sprang med Herrmod let over Hel-Gitteret, og løb tillige glat over det vilde Hav. Det er ligefrem, at, når Odin er Nordens Ånd, så er *Slejpner* *Åndens Ganger*, altså poetisk talt *Verset*, der i Norden fra først af upåtvivlelig var åtteføddet, eller oprindelig det *mægtige Ord*, hvorpå Ånden farer over Land og Vand. Fra hvilke Fremmede man lånte det åtteføddede Vers, er ej let at sige, men uden Tvivl vilde

man med Loke og Svadilfar antyde, at Kløgten i Norden forbandt sig med det fremmede Mönster, for at frembringe det brugelige Vers. — Odins *Ring*, *Drypner*, kan meget godt betyde den *historiske Kædegang* eller Sammenhæng; ti Historien er jo virkelig en sådan Ring, der bestandig formerer sig, naturligvis med Ring i Ring, og nu er bleven til en lang Guldkæde, og intet var rimeligere end at tillægge Nordens Ånd noget, der forestillede den historiske Sammenhæng imellem Tider og Begivenheder. Odins Våben er *Spydet Gungner*, et Værk af Ivalds-Sønnerne, men en Gave af Loke. Det betyder den *bidende Satire*, som den virkelige Poesi bruger til Nødværge, og som er en Gave gennem Forstanden, men et Værk af Fantasien. Iøvrigt har Gungner Runer på Odden, ligesom Slejpner på Tænderne, hvilket væntelig vil sige, at de vare til åndeligt poetisk Brug.

Den bekendte Historie om *Pantsættelsen af Odins Öje til Mimer*, som Grundtvig forbinder med Fortællingen om den *Bygmester*, som skulde opføre Guderne en uindtagelig Vold, bliver det for vidtløftig her at omhandle. Kun skal jeg bemærke, at Grundtvig forklarer den om den *Forblindelse*, der altid finder Sted, når Menneske-Ånden vil råde sig selv, uden dog at opgive sine dybe Længsler og sit *Udødeligheds-Håb*.

Spørger vi endelig om Oprindelsen til Odins Navn, da kan den islandske Form, *Oðen*, komme af *öði*, skabende eller poetisk Ånd (Vafthr. M. 1, 5, 12), og den angelsaksiske, *Woðen*, af det angelsaksiske *woð*, Poesi eller Veltalenhed.

Til Slutning et Par Ord om *Menneskenes Skabelse*, ved hvilken Anledning vi også kommer til *Hæner* og *Løder*.

Grundtvig gör opmærksom på, at der tillagdes Guderne kun så megen Andel i Skabelsen, som der rimeligvis kunde komme på Menneske–Andens Part, når det hele på en ubegribelig Måde havde fundet Kraft til at udvikle og ordne sig selv. Aserne *forefandt* også *Ask* og *Embla* allerede skabte; og de trende Børre–Sønner: Odin, Hæller og Løder, udrustede dem kun med forskellige Egenskaber, så at *Odin* gav dem *Ånd*, *Løder* *Ansigtifarven* og i det hele et smukt Udortes, og *Hæner* rimeligvis den *lønlige Frygt*, som bor i Hjærtedybet hos de djærveske Helte, når ikke Gimle–Håbet uddriver den. Med denne Forklaring stemmer også Odins Brødrers nyere Navne: *Ve* (beslægtet med *vie*, *indvie*) , som betyder hellig Sky, og *Vile* (beslægtet med *vild*, *ville*) , der betegner *Egen–Kærligheden*, der, som Løder, sætter Farve og skikkelse på alt

**I »Græsk og Nordisk
Mythologi« S. 133
gengives Volas Ord
derom således:**

Asker og
Embla,
evneløse,
Laae end paa
Marken,
leved knap,
Førend dem
ændsed Aser
trende,
Kraftens
Sønner med
kiærlig Hu:
Aand gav
Odin og
Indsigt
Hæner,
Farve gav
Løder og
Faverhed.

**Grundtvig fremsætter
her også den Sætning,
at Hæner er
Fremtidens og Løder
(måske den samme som
Lokel) Nutidens,**

ligesom Odin er
 Fortidens Sjæl eller
 Vætte.

BALDER, BØDER

og VALE. Da Mythen om *Balder* er ved Evalds og især Øhlenschlägers mesterlige Behandling alle Læserne bekendt, og da dens Betydning næsten påtrænger sig af sig selv, kan jeg fatte mig kort. Vi erindrer, at Balder var en Søn af Odin og Frigga, af Nordboens sikre Håb om en endelig Sejer over Livets Fjender og hans dybe Længsel efter at nyde dette i Fred og Ro. Balder er følgelig *Livets Glans, Renhed og Skönhed*, således som den Uskyldige må se det, når det viser sig for ham frit for jordisk Brøde og jordisk Forgængelighed. Nordboen følte allså, at et uskyldigt og saligt Liv egenlig hørte Menneskenaturen til, men at det her på Jorden tidlig, ved et eller andet Uheld, var forspildt, at vi Menneskebörn dog bestandig vedbliver at føle Savnet af dette Uskyldighedens og Uforkrænkelighedens Liv, hvoraf vel et mat *Efterskin (Forsete)* er blevet os tilbage, som i Vemoden formilder Savnet, men som ej formår at udfylde det; men han håbede også for vist, at for den, som ærlig havde kæmpet sit Jordeliv til Ende, vilde det tabte Uskyldighedens og Glædens Liv opgå på en ny Jord i al Evighed. Derfor dør Balder i sin Ungdom, men vender tilbage efter Ragnarok.

De øvrige, Personer og Begivenheder i denne Mythe vil nu ikke være vanskelige at forklare. Spydet *Misteltejn* er det vigtigste. Det er den eneste *træede* Snyltevækst i Norden (*Mistel*, engelsk mistletoe) og en af de Snylter, som giver Fuglelim, kan derfor godt betyde *Nidvisen*, der holder sig til Guderne, ligesom Voltaire til

Bibelen og som Lokasenna til Vøluspa; og der lader sig vanskelig finde noget mere træffende Billede på den åndelige *Uting*, der til alle Tider har aflivet den højpoetiske Anskuelse af Timeligheden som Evighedens Spejl, end denne tvetydige i alle Henseender bagvendte Snyltevækst, der slet ikke kan gro i *Jorden*, og hvis Rødder derfor heller må kaldes *Kløer*, hvormed den omspænder og udsuger den *Ask* eller *Abild*, det, uden at man véd hvorledes, lykkedes den at liste sig på. *Høder*, har vi set, er den blinde *Troskyldighed*, der, da han selv har nedbrudt Genstanden for sit Håb, nødvendig falder i Hænderne på *Vale* (*Fortvivlelsen*), en Søn af Odin og Rinde (den skærende Kulde). Iøvrigt vender naturligvis efter Ragnarok *Høder* tilligemed Balder tilbage til Guderne. — Balders Hustru, *Nanna*, som fulgte ham til Hel, og sender derfra endnu Venne-Gaver, et Slør og en Guldring, forestiller den ubeskrivelige *Yndighed*, som er Følelsens og Kvindelighedens Del af Evigheds-Glansen, der omstråler Balder. Balders og Nannas Søn, *Forsete* har vi nævnet som Balders *Efterskin*, det *Minde* om den forsvundne Herlighed, der bevidner dens Virkelighed og varsler om dens Genfødsel. — At en *almindelig Gråd* var et lige så nødvendigt som efter Omstændighederne uopfyldeligt Vilkår, ser man let, og Heksen *Tøkke*, der ikke vilde græde, er Selvklogskaben og Egensindigheden. — *Sløret*, som Nanna fra Hel skikkede Frigga, er naturligvis et Billedslør, som Frigga med et Vemods-Smil bredte over sin Hjærte-Sorg og dybe Længsel, og Odin blev underlig trøstet, da Balder sendte ham *Drypner* igen, der ikke blot var gået uskadt igennem Ilden og

havde således bevist sin Ægthed, men endog i den store Smæltedigel og Kølepande havde erhvervet sig Egenskaber, som gav den Navn og gjorde Sejerfader rig. Med andre Ord: ved Balders Død er Asalivets Kæde brudt; derfor tager han Odins-Ringen med sig til Hel; men med *Håbet* om hans *Genkomst* vender Ringen tilbage, dryppende åtte ny Ringe hver niende Nat; ti nu fortsæltet Livet i en Række Optrin af Menneskeslægtens Kæmpeliv igennem et nyt historisk Tidsrum, der har *Balders Opstandelse* til Mål, og fyldes af *Forbilleder på den*.

Volas Ord om Balders Død gengives i »Græsk og Nordisk Mythologi« S. 144 således:

Jeg saae i
Skjulet
Skæbne-Lodden.
Blodig for
Balder,
Barnet af
Odin !
Misteltenen,
myg og
smækker,
Fager syndes
med frodig
Væxt ;
Harmen
voldtes ved
Høders Arm.
Snart en
Broder vel
Balder fik,
Og een Nat
gammel
Odins-Sønner,
Med Haand
utvættet og
Haar uredt,
Banesaaret
gav Balders
Fiende ;
Frigga dog
fældte i
Fensal
Taarer
For Valhals
Vogter! Veed
I det nu ?

T Ó R, U L L E R og **T Y R**. Hvis Guderne havde beholdt Balder i deres Midte, så havde de ikke hehøvet Tór, eller, så vilde han dog ikke være kommet til at føre det dådrige Liv, som han nu måtte føre. Men Balder måtte ifølge Nornernes Dom tidlig forlade dem, og da var Tór ret egenlig den, der på en Måde måtte udfylde hans Plads, for så vidt dette lod sig gøre. Med andre Ord: da Menneskene ikke mere formåede at betragte Livet med Uskyldighedens Öjne, fordi Uskyldigheden ikke mer boede i deres Hjærter; så måtte de ædlere Menneskers Liv forvandle sig fra en glad Nydelse af denne Guds skønne Gave, til en Kamp for det imod dets Fjender (indvortes i deres eget Bryst, eller udvortes andre Mennesker) der snart med Vold og snart med List søgte at forstyrre og fordærve det. Den *levende Sandhed* eller *sande Virkelighed*, som således de ædlere Mennesker i Ord og i Gerning stiller åben og ligefrem imod den Falskhed, Løgn og Skin, som er det åndelige og sande Livs evige Fjender, er det som er forestillet i *Tór*. Derfor er han Søn af *Hlodyne* eller *Fjorgyne* (den nordiske Natur i sin Frugtbarhed), ti han hørte ret egenlig Jorden til; derfor var han hvert Öjeblik på Færde, ti hvert Öjeblik løfter Løgn og Ondskab, snart her snart der, sit Hoved i Vejret; derfor hedder han *Midgårds-Ormens* (Falskhedens) *Bane*; derfor hedder hans Rige *Trudvang*

Det engelske *truth* betyder både Sandhed og Virkelighed, hvilke to Begreber i Grunden heller ikke kan skilles fra hinanden.

(Sandhedens Land), hans Våben
Trudhammer (Sandhedens

Hammer). Denne Tórs *Hammer* forestiller da *Sandhedens* eller *Virkelighedens Tordenslag*, der altid i Tidens Løb forstyrrer Jette-Planer og gör lyst på Heltebanen. *Styrke-Bæltet*, som han spænder om, for at hans Kræfter skal vokse, er hans Tanke på sit *Heltekald* og Følelsen af sin *Styrke*; og sine *Stålhandsker (Koldsindigheden)* drager han på, når han besinder sig, hvorledes han ret skal få Ram til Fjenden, så at det kan forslå. — Tórs *Vogn* afbilder *Tidens Løb på Kæmpebanen*, og at den trækkes af to Bukke, vil sagtens sige, at Følelsen af Kraft og Trangen til Virksomhed er de to stærke Drifter eller Drivere til Dåd. — Tórs *Borg* hedder *Bilskirner*: den har 540 Stokværk, altså ligeså mange som Valhal har Døre, hvilket også må så være, ti da hele Tiden er Tórs Løbebane, må den naturligvis have ligeså mange Tidsrum, som Kæmpernes Hæderstempel har Indgange, da enhver Begivenhed, der har vigtige Følger, naturligvis også sender et nyt Hold Kæmper til Valhal.

Hvad nu Tórs *Bedrifter* angår, af hvilke vi kender en Del, og som jo vilde være langt flere, hvis alle de Myther, der virkelig har levet i Oldtiden, var komne til os, så er de enten foretaget *til Asgårds Værn for Öjeblikket* eller blot til Tidsfordriv, det vil sige: *til Øvelse af Kræfterne* med Hensyn til Hovedslaget i Ragnarok. Til *første* Slags hører Kampen med den sortsmuttede Bygmester, med den glimmersyge Tjasse og med Hrungner med Stenhjærtet; til *andet* Slags Besøget i Gejrodsgård, Rejsen til Udgård og Fiskefangsten med Ymer; endelig kan Tórs Bruddefart til Trymsgård regnes til begge Dele, Alle disse Myther, på hvis Enkeltheder vi her så meget mindre behøver at inklade os,

som de, ifølge vor engang antagne Mythe—Anskuelse, ikke skal betyde nogle visse Begivenheder, men *må kunne* forklares om adskillige, er efter Grundtvigs fortolkning digtede med et så skarpt universal—historisk Blik, at de ypperlig kan betegne nogle af de vigtigste Tildragelser i Menneskeslægtens hidtil førte åndelige Liv, uden at det derfor på fjærneste Måde påstås eller menes, at de profetiske Digtere have i Ånden set netop disse Tildragelser, som kom.

**Tórs Kamp med
Hrungner** afspejler den
Verdenshistoriske
Kamp imellem
Nordboen og Romeren.
Hans Besøg hos *Hymer*
svarer til Nordboens
Forhold til Paven med
Fiskerringen, som på
Korstogenes Tid bragte
Islamismen i Fare,
ligesom
Midgårdsormen var i
Fare, da Tór var ude at
fiske med *Hymer*. Tórs
Rejse til *Udgårds—Løke*
udtrykker Nordboens
Kamp med Skinnets og
Gøgleriet. Fortællingen
om hans Færd til
Gejrods Gård minder
om Nyårstiden med
Nordboens Deltagelse i
Trediveårskrigen. Og
en Opfyldelse af
Drømmen om
Tórshammerens
Hentelse fra *Jetten*
Thrym, kan vi håbe at
se, når Folkekraften
engang påny bliver
virksom i
Folke—Åndens
Højrehånd. — Alt dette
findes udført i »Græsk
og Nordisk Mythologi«
S. 188—205.

Om Tórs *huslige Liv* kan man ikke vente at høre meget; ti en

sådan Stridsmand, der bestandig var på Farten, kunde hverken have Lyst eller Ro til at være hjemme. Hans *Hustru* hed *Sif*,

Da Læseren ved *Sif* let bringes til at tænke på, hvorledes *Loke* røvede hendes naturlige Hår, men måtte skaffe hende en så godt som levende *Guldparuk* igen, så kan jeg ikke nægte mig den *Fornøjelse* at anføre *Grundtvigs* smukke *Forklaring* af denne *Mythe*. Anledningen til den, siger han, var formodentlig, at nogle *Loke-Folk* (væntelig *Fönikerne*), der fældede den smukkeste *Egeskov* i Norden, fordi den gav godt *Skibstømmer*, måtte til *Erstatning* give os *gyldne Kornmarker*. Men for ham, der gjorde den dejlige *Mythe* til *Minde* om den store *Begivenhed*, svævede det dunkelt, hvad vi nu klarlig ser, at det vilde gå med al *Nordens Natur-Herlighed* som med *Skoven*; derfor blev *Mythen* så dejlig og dyb, at den kan bære selv de største *historiske Begivenheder*, hvori vi efter *Tab*, der synes *ubodelige*, ser *Lykken* smile til vort *Norden*, som de *rodfaste Vipper*, der aldrig kunde *bølget* i *Skoven*, var ikke *Egene* fældte.

som betyder *Fædreland*: da nemlig *Tór* betyder *Menneske-Åndens Kæmpe* i *Almindelighed*, der som sådan intet bestemt *Fædreland* kan have, må han naturligvis *forbinde* sig med det Land, hvori han vil opslå sin *Virkekreds*, altså her med *Norden*. — I dette *Ægteskab*

fødtes Datteren *Drude* (den nordiske jævne Lige-fremhed, engl. *truth*). Ved Sif blev Tór også Stiffader til Uller, om hvem ret straks noget mere. — Med Heksen *Jærnsakse* blev han fader til *Magne*, og sandsynligvis til *Mode* også, på hvilke Personer man straks ser, at de er rene Forklaringsudtryk på *Magt* og *Mod*, og man formoder da med Rette, at Moderen er det og, så at den hele Mythe kan være foranlediget ved den historiske Begivenhed, at Helte-Folket ved Jærnets Hjælp fik Bugt med Stenkile-folket, hvorved Læseren dog bedes at erindre, at, uagtet en sådan historisk Begivenhed meget godt kan have været Anledningen til og Billedet for Digterens Tanke, så omfatter denne dog langt mere og må kunne passe på langt større Ting, som f. Eks. for at nævne ét, at den *Nævenyttighed*, som hører til Tydskernes Natur, bliver den nordiske Naturs Medbejlerske til Tórs-Hjærtet, når den viser ham sin Indflydelse på den menneskelige Virksomhed til at forhøje Kraften og forstærke Virkningen, så vi siger med Rette, at Angelsakseren er Tór med Jærnsakse, og Engellands nyere Historie er en god Oplysning om, hvad Mod og Magne formår.

Angående Sifs Søn og Tórs Stifsøn, den dristige og smukke Skiløber og Bueskytte *Uller*, som er god at påkalde i Tvekamp, gör Grundtvig det i højeste Grad sandsynligt, at han er samme Person som *Tyr*, der så dristig stak sin Hånd i Fenris-Ulvens Gab, og han forestiller da, som Sifs Søn, Uller, den *nordiske Naturkæmpe*, og, som Tyr og Tórs Stifsøn, *Æresfølelsen, der adler det personlige Mod*, og gör den djærve Enkeltmand til en Stifsøn af Ånds-Kæmpen, som derfor lyser ham i Kuld og Kön.

BRAGE og **IDUN**.

Idun med Æblerne hører ikke til de oprindelige Guddomme, men er en Nødhjælp for Aserne, som med Balder har tabt deres Evighed, og må da nøjes med en *timelig Udødelighed*, kan ikke undgå at ældes, men har kun fundet Midler til at undgå Døden og stedse blive nogle År yngre igen. Idun er åbenbar Nordens *Persefone*, *Høstens Muse*, der vel i Skønhed står langt under Grækenlands, men i Betydning så højt over hende, som Valhal over Elysium, eller som det historisk-poetiske Grundlag i Norden over det i Grækenland. Grundtvig udlægger nemlig på en dejlig Måde Mythen om Persefone således, at de naturtro og smagfulde Grækere ved den vilde betegne, hvorledes Menneskets Alderdom, skönt i sig selv tør og tom, som den forestilles i Plutos Rige, dog også kan have sin Vederkvægelse og Glæde. Ti Pluto ægter den skønne Persefone, Datter af Zevs og Demeter (Fantasien og den frugtbare Natur), og denne Persefone, som fik Tilladelse til hver Vår og hver Sommer at besøge Jorden, eller måske endog Olympen, blev ikke ved Pluto, men ved Zevs i en Slanges Skikkelse, Moder til Zagrevs, der ellers også kaldes Bakkus. Således går det til, når den *historisk-poetiske Anskuelse*

Således benævner
Grundtvig den
historiske Anskuelse,
jeg i det foregående
har søgt at fremstille.

af Livet, der er Alderdommens Tröst og Glæde, skal fødes; ti ved den blotte Forstand kan den ikke frembringes: Fantasien må være dens virkelige. Forstanden kun dens Skygge— eller i al Fald dens Pleje—Fader. At Zagrevs også kaldes Bakkus, er både dybt og

dejligt; ti Fantasien snor sig i Slangebugter om Forstanden, som Ranken om Stangen, når Vegerkvægeren skal fødes, som er den åndelige Vindrue; eller er ikke netop Vinen det legemlig-oplevelende, der alt for ofte bruges som Nødhjælp for det åndelige ?

**Önsker man nu at vide,
bliver Grundtvig ved,
hvorledes en dejlig
Mythe kan tabe sin
Betydning, da tænke
man blot Aanden bort,
og strax bliver Zevs til
Luft, Demeter til Jord,
Persefone til
Grönsvær, Slangen til
en haandgribelig
Vinranke, Zagrevs til
en Vindrue, og man er
kun i Forlegenhed med
Pluto, som bliver til
slet ingen Ting.**

Iduns Giftermål med *Brage* er heller ikke mindre mærkværdigt end Persefones med Pluto; ti *Brage* er åbenbar Skjalden i Valhal, der giver Heltene deres *Eftermæle*. Iøvrigt havde Idun foruden *Brage* (Veltalenheden), hvem hun ægtede, også Loke og Hejmdal til Bejlere, hvilket også er i sin Orden; ti alle disse svarer på en vis Måde til Grækernes Pluto, da de alle tre betegner Forstanden eller Fornuften i deres forskellige Skikkelser. At *Brage* er en langt ubetydeligere Person end hans Hustru, lader sig ikke nægte; men ogsaa dette har sin Rigtighed i Danmark, hvor netop det samme poetiske Forhold finder Sted imellem Fantasi og Følelse, Hjerne og Hjærte, som imellem *Brage* og Idun, så at en vis valhalsk Opkaldelse af gæve Fædre er Indbildningskraftens største Heltegjerning her til Lands, medens alle poetiske Skikkelser (alle Aser) kan gøre Regning på

en hjertelig *Optagelse*, der opliver og forynger dem.

MIMER og **HEJMDAL**. Enten er Mimer og Hejmdal samme Person, eller *Mimer* (*Hukommelsen*, om hvis Kilde alt tilforn er handlet) er Fader til *Hejmdal*, som er Udtrykket for den *Forstand* og *Vidskab*, der ikke spotter, bestrider og forråder, men *forsvarer Åndens og Poesiens Verden*, og slår derfor fjendtlig ikke blot mod *Jetterne* (de åbenbare Åndsforagtere), men også mod *Hinkeren imellem begge*, der i Grunden er af Jettebyrd, og ender derfor med at blive Asernes Forræder, den falske Vismand Loke. I Ragnarok kæmper også Hejmdal og Loke sammen, indtil begge falder, hvilket beviser, at Hejmdal er Forstanden på Asernes Side, ligesom Loke er Forstanden på Jetternes Side, og minder om, at al vor Erkendelse hernede, selv den rette, skal som umoden affalde.

I »Græsk og Nordisk
Mythologi« S. 233
henregner Grundtvig
Hejmdal til Vanerne.

NJORD og **FREJ**. Om disse må det bemærkes, at Njord med sin Hustru *Skade* åbenbar er en Præste-Mythe. Njord betyder da *Gudsfrygten*, der, efter at have skilt sig fra Skade, bliver ved sin anden Hustru og Søster (*Fromheden*) Fader til *Frej*, som ligefrem er en Forgudelse af Mildheden. Frej og freja vare egenlig Van-Guder og de Danskes eneste Afguder, og som sådanne ganske naturlig Gudsfrygtens og Fromhedens Børn.

ASYNIERNE. Af sande Gudinder havde Nordboen kun *Frigga* (As-Dronningen) og *Freja* (Van-Dronningen). I den

første forgudede man
Moder-Kærligheden
 (Balders-Moderen) , i den sidste
 Elskoven (Odder-Bruden). Om
 Frigga er det nødvendige sagt, og
 når nu Freja er en Forgudelse af
 den danske *Kvindelighed*, så er
 hendes Smykke, *Brysing*, den
Glans, hvorefter de Gamle tænkte
 sig den omgivet, eller den Glans,
 som det poetiske i den nordiske
 Kvinde-Kærlighed kaster på
 denne. Frigga og Freja betegner
 således alt, hvad Odin fandt
 guddommeligt hos Kvinden. —
 Men dog kan vi, formedelst
 Nordens historiske Retning, ikke
 aldeles forbigå Odins Veninde
Saga. Ti at den historiske
 Fortælling så tidlig blev forgudet
 kunde kun finde Sted i Norden,
 hvor *Saga* er omtrent lige så
 gammel i Asgård som Odin selv,
 og er formodenlig den *Drude*
Tórsdatter, vi ellers intet høre
 om. Hvor kær hun var Odin, Så at
 Mythen lader ham daglig besøge
 hende, beviser for Resten intet
 bedre end *Hejmskringla*, ti at der
 er *Ånd* i den *Fortælling*, vil
 sikkert ingen nægte, som selv har
 Ånd.

LOKE OG HANS
AFKOM. Jeg forudsætter, at
 om ikke alt, så dog det
 væsentligste af Lokes og han
 Afkoms Historie er, i det mindste
 igennem Øhlenschlägers Digte,
 enhver af mine Læsere bekendt.
 Jeg går derfor lige til
 Forklaringen, som jeg aldeles
 Ordret vil tage af Grundtvig. Det
 er gået Grækerne med *Prometevs*
 som Nordboen med Loke: såvel
 den nordiske som den græske
 Mythesmed har åbenbar stirret på
 noget *åndeligt* eller *djævelsk*,
 hvad det så var; ti det så ud til
 allehånde, men, som Nordboen
 fandt, dog mest til det onde. Og
 man kan just ikke heller kalde det
 en ørkesløs Spekulation, al den
 Stund der virkelig findes et
 sådant *tvetydigt* Væsen hos

ethvert Menneske og hos ethvert Folk, der tror på mer, end de selv begriber; ti hos dem alle opstår der et besynderligt Forhold imellem *Anskuelsen* og *Troen* på den ene Side og *Begrebet* på den anden: et Forhold, Loke-Mythen udtrykker så dybt og træffende, at den nødvendig må være udsprungen ej blot deraf, men af en Følelse, hvori det dybt afprægede, og en Anskuelse, hvori det klarlig spejlede sig. Derfor er den besindige Tænkere med højere Anskuelse endnu lige så forlegen med hvad man kalder *Fornuften*, som vore gamle Mythesmede var med *Loke*, (af angelsaksisk *locan*, at se, engelsk *to look*, der udtrykker al *vitterlig*, *overlagt* Sjæle-Virkning), der åbenbar er dens fantastiske Forbillede eller poetiske Fuldmægtig, så vi vakler også mellem to Udveje og ét Husråd: enten at lægge ham på Stejle, flække ham eller lade ham fremdeles gå for den, han er, hvilket sidste jeg, efter langt Beråd, og efter at have såvidt mulig, prøvet alt med den *Gård-Nisse*, nu holder for det klogeste. Man flækker ham næmlig aldrig så tit eller så fint, at, hvad man beholder, jo også bliver en *Loke*, der går sin gamle, skæve Gang; og man binder ham aldrig så forsigtig, at man jo binder sine *åndelige Hænder* med det samme, så man enten må løse ham igen eller lade dem i Stikken: ti hvad man end gör, undtagen at gå i Dåre-Kisten, må man jo gøre med Fornuft, og kan da allermindst undvære den til at gøre, hvad der går over dens Begreb. Fædrene gjorde derfor åbenbar klogt i kun at *diktare* Loke hans Straf som ærlig fortjent, allerede ved *Balders Død*, og siden utallige Gange, men at opsætte Henrettelsen af politiske Grunde og kun stille ham under Politiets specielle

Opsyn, det vil sige, under *Hejmdals*, der både har et Öje på hver Finger, og selv i Ragnarok har så godt et Greb på hans Behandling, at han, indtil den Tid, ej mer gör store Spilopper. — Efter det her sagte indser Læseren let, hvorfor *Loke* er Fader både til Odins-Slugeren (*Åndsfor nægtelsen*)

Fenris-Ulven, til Døden (*den åndelige Magtesløshed*) *Hel*, og til Midgårds-Knugeren (*Falskheden*) *Slangen*; ti vel er disse ikke *nødvendige* Fostre af Fornuften hos hvert Menneske og Folk, men dog af *Selvklogskaben* i Grunden, så de fødes allevegne, hvor man forguder Fornuften.

FIMBUL - VINTER

og RAGNAROK;
FORNYElsen. Denne Mythe om *Gude-Mörket* eller *Gude-Slæt*, hvorledes man nu vil oversætte Ordet Ragnarok, og den *mægtige Kulde* (Fimbul-Vinter), som går forud for den og varsler om den, betegner *Asalivets Undergang*, hvorom vi allerede flere Gange har talt, som noget, der nødvendig hang sammen med den nordiske Anskuelse. Denne Forestilling om, at de Gode og de Onde her på Jorden, efter længe at have stridt med hinanden, tilsidst dog måtte støde sammen til en Kamp på Liv og Død, hvori alle faldt, kunde så meget lettere fastne og danne sig til Ragnaroks-Mythen, som både den Enkeltes Liv og de historiske Begivenheder idelig mindede om, at denne Skæbne traf Menneske-Ånden overalt i dens jordiske Virksomhed. Ikke alene medfører *Naturens* sædvanlige Gang et sådant Ragnarok i vort åndelige Liv, hvis ikke Kristendommens Liv og Lys afværger det; ti vore Forestillinger om det usynlige, det himmelske og åndelige, bliver i Alderdommen daglig mattere,

og hæver de sig da end en Gang til Kamp mod Jette–Anskuelsen (at Livet kun er et Rov, man skal forholde Ejermanden, så længe man kan, eller en Dröm, ikke værd at ænse), da synker de dog snart igen og bliver lettelig aldeles døde og magtesløse. Men også Historien giver os Beviser nok, i det små og det store, i det enkelte og det almindelige, på Menneskelivets

Ragnaroks–Skæbne, f. Eks. hos Grækerne i Aleksanders og hos Romerne i Augusts Dage. Vil vi heller blive hos Nordboerne, så kan vi med Rette kalde Rolf Krages Fald og Lejregårds–Branden det danske Ragnarok i Hedenskabets Tid, Bråvalle–Slaget det gotiske, Hagen Adelstens Død på Fidie det norske, Nials–Sagas Begivenheder det islandske. — Men vore nordiske Fædre var ej alene overbeviste om denne Afkræftelse og Undergang af alt Menneske–Åndens jordiske Liv og Virksomhed; de troede også på en *Opstandelse* og *Fornyelse af Livet* efter Døden, hvor Strid og Undergang ikke mer nåede hen, men Uskyld, Fred og Glæde herskede til evig Tid. For at forstå denne *Gimle–Mythe* er imidlertid det nødvendige allerede sagt, og vi kan derfor gå videre.

I »Græsk og Nordisk Mythologi« S. 240 gengiver Grundtvig Volas Ord om *Fornyselsen* på følgende Måde.

Aser mødes
paa
Idasletten,
Eftermæle
fik
Midgaards–Fienden,
Minderne
vaagne om
Magtens
Dage,
Fortids
Ruller og

Fimbultyr ;
 Atter findes i
 Eftergræsset
 Faure
 Guldbrikker,
 som Fjølners
 Slægt,
 Asafolket, i
 Arildstiden
 Deelde med
 Drotten
 dyrebar.

Agre bære
 da ubesaet,
 Bod fanger
 Alt for
 Banesaar,
 Balder og
 Höder boe
 da sammen,
 Styre med
 Vælde
 Valguders
 Arv ;
 Vælge kan
 Hæner og
 vrage da,
 Brödrenes
 Borge er
 begge hans,
 Ham ej for
 vid er
 Vindhjem
 heel,
 Mærker I,
 hvad jeg
 mener nu !

Sol
 fordunkles
 af Salen
 prud,
 Gimle
 straaler med
 Gyldentag.
 Der skulle
 dannis
 Drotter
 bygge,
 Evig leve saa
 yndelig,
 Der staaer
 for Styret
 den Store
 selv,
 Ophjems
 Herre med
 Alt i Haand,
 Dom han
 fælder, og
 Fred han
 gjør,
 Evig giælder
 hans gyldne
 Lov !

De øvrige Afsnit, der angår de senere, historiske Myther fra en Tidsalder, da Folkets glødende Fantasi-Tid var forbi, så at de gamle Mythe-Billeder ikke længer opfyldte Sjælen, men blev antagne for virkelige historiske Person er og Begivenheder, nemlig om: Hengst og Hors;
Asa-Kviderne;
Skjoldunger,
Skilfinger og
Ylfinger;
Hredlinger og
Vægmundinger;
Volsunger og
Niflunger; Vølund
Vinge-Smed;
Hervor og Hilde;
Suttungs-Mjød;
Ægers-Gildet;
Torkil Adelfar;
Hakonar-Mål;
Norne-Gæst, — vil jeg her forbigå, da de ikke hører til den egenlige Mythologi, og Pladsen dog nøder mig til, kun at medtage det, som er allernødvendigst for at give Læseren en klar Forestilling i det hele om Grundtvigs mythologiske Anskuelse. Derimod anser jeg det for mere vigtigt at dvæle ved en Tvivl, der formodenlig er opstået hos de Fleste: at, om man end må indrømme, at Grundtvigs Sammenligning imellem det enkelte Menneske og den hele Menneskeslægt, ligesom og hans Inddeling af Menneskelivets tre Aldere og tre åndelige Grundkræfter, synes at have en Del for sig, om man endog vil tilstå, at hans Forklaring af Mytherne ingenlunde ser tvungen ud, at den tværtimod synes mere træffende, udfyldende og indbyrdes samstemmende, end de hidtil forsøgte Fortolkninger; så er det jo dog; umuligt at begribe, hvorledes Mennesker, der i enhver Art af Dannelse stod så

langt tilbage for os, skulde have overgået os i poetisk Kraft: kort, de vil finde, at Grundtvigs Bog kan vel være fuld af glimrende og sindrige Tanker, men at hans mythologiske Syn og Fremstilling i det hele strider mod alt, hvad de hidtil har erfaret om Oldtiden. For at gå denne Indvending imøde, vil jeg lige så lidt nu, som jeg tilforn har gjort det, fælde nogen Dom over Andres Mythe-Forklaringer, men jeg skal forsøge på at gøre det tydeligt, hvorledes Mytherne kan være blevne til.

Vi må da ty til vor gamle Sammenligning imellem det enkelte Menneske og et helt Folk, og begynde ikke med at betragte hele det gamle Norden i dets Fantasi-Alder, men en enkelt nordisk Helt fra vor egen Tid, f. Eks. Gustav Adolf, Tordenskjold, eller en anden Helt i hans Barndom og Ungdom, kun at vi, så vidt mulig, tænker os Kristendommens Indflydelse på hans Forestillinger og Følelser borte. Hvorledes har det da set ud i en sådan Sjæl? Han har naturligvis følt en uimodståelig Drift til at udføre noget stort og ædelt, har følt Harme over det meget slette og usle, der var i Verden, har blot ønsket det Øjeblik nær, da han kunde styrte sig i Kamp mod de Onde og forsvare de Uskyldige. Denne Forestilling kom idelig igen, og kun når hans Tanke tog denne høje Flugt, var han ret inderlig glad; ja han søgte endog at udmale sig sit Liv, på hvilken Måde han vilde begynde den store Kamp; han anede allerede, hvad der vilde møde ham, og hvorledes han vilde kunne opspore Fjendens Planer og tilintetgøre dem. Men også Svagheden og Frygten lod undertiden deres Stemme høre: hvad om du faldt og måtte tidlig sige Farvel til den skønne

Verden! — Dog, længe er Frygten ikke mægtig. Den Tanke, at de Slette skulde underkue og beherske Verden, og han ikke røre sig for at afværge det, er ham utålelig, er ham værre end Døden: han vil, han må i Kampen mod de Onde, enten han så skal falde sent eller tidlig; kun på den Måde føler han, at han *lever*. Desuden trøster også en Stemme ham: jeg er jo ikke ene; jeg vil forene mig med alle de Gode og Ædle, og falder jeg da end i Kampen mod de Onde, så skal disse dog ikke sejre, ti mine Medforbundne vil fortsætte Kampen og sejre, i det mindste aldrig lade sig overvinde af de Onde. Og den gode Ånd, som behersker ham ved hans heltedige Beslutning, hvisker ham endnu det Håb i Øret: det ædle, som du kæmper for i denne Verden, skal du også engang komme til at opleve, om ikke her, så hinsides Graven, i et skønt, herligt, evigt og fredeligt Liv, hvor de Onde ingen Indgang vil finde. Dette Håb om Udødelighed vokser i Styrke hos ham, jo lysere Tanken og jo fastere Beslutningen bliver, og når Livet er i sin stærkeste Ytring og Flamme hos ham, går Håbet over til Vished, og styrker således atter hans Beslutning og Kraft.

At sådanne eller lignende Forestillinger og dertil svarende Forsøg og Idrætter har udgjort en Del af en Nordbos egenligste Liv i hans unge Alder, kan vi ikke tvivle om. Men Ynglingen bliver Mand, og den samme Ånd, der på ovenanførte Måde satte hans Fantasi i Bevægelse, sætter nu hans Følelse i Gang, så at han nu elsker og forsvarer det gode, hader og forfølger det onde; med andre Ord: han udfører i sin Manddom, mer eller mindre heldig, de Beslutninger, han fattede i sin Ungdom. Dette Heltens dådrige Manddomsliv

kender vi, og det er egenlig fra dette vi, sammenlignende vort eget Manddoms- og Ungdoms-Liv, slutter til hans Fantasi-Alders Liv. Men som det enkelte Menneske, således og det hele Folk, kun med den Forskel, at det Liv, vi tillægger vor *nuværende* Helts Ungdom, må fordeles på de *daværende* Menneskers hele Levetid, og at en Helt fra *den* Tid, fordi han i den blev legemlig og tildels åndelig udvoksen, med mere Kraft og Styrke stod i Fantasiens Tjeneste, til hvis Styrelse han også mere tro og forstyrret kunde overgive sig, da han ikke, som *vor* unge Helt, levede omgiven af voksne Mennesker i Følelsens eller Forstandens Alder. Tænker vi os nu i Folkets Barndom en udmærket begavet Personlighed, som altså stærkt blev mindet og opfordret af den Ånd, der herskede i i Norden og bestandig pegede på Kamp og Bedrifter, da kunde han i et Öjeblik, når Ånden ret mægtig rev ham hen, digte og synge f. Eks. Ygdrasil-Mythen, og i det han henrykt og bevæget sang om Træet med den ene Stamme, de tre Rødder, de utallige Grene og så videre, følte hans åndsbeslægtede, lyttende Tilhørere, at det var Menneskeslægten, han mente med Træet o. s. v. , og de erkendte nu, at dette Billede ret egenlig udtrykte, hvad Ånden mindre forståelig havde tilhvisket dem i deres bedste Timer. Fra nu af blev denne Mythe dem derfor kær som deres bedste Ejendom, og de gentog ved mangen Lejlighed de Ord, der så herlig havde formået at udtrykke og opvække det inderste og bedste Liv, som ellers lå gemt i deres Sjæls dybe Grund. Således forblev altså Mythen ikke alene på Digterens Læber: den var vandret ud i Folket, som nu ofte gentog den til Trøst eller

Opvækkelse. Jo mere Ånd der var i Folket, og jo bedre Mythen udtrykte denne, desto mere var den i Alles Hukommelse, i Alles Munde.

Men andre Digtene, til andre Tider, under andre Omstændigheder, så det Liv, som væntede dem, i andre Billeder, andre Lignelser: således kom efterhånden flere Myther til af mere eller mindre Værd, hvilke derfor også længere eller kortere holdt sig hos Folket. Disse Myther, der naturligvis bliver ringere, jo yngre de er, d. e. jo nærmere Følelses-Tiden de er digtede, står iøvrigt ikke i nogen Forbindelse med hverandre, uden for så vidt at deres Grundtanker må stemme overens. — Men ifølge Naturens Orden tager efterhånden hos hele Folket, ligesom hos enhver enkelt af os, Fantasiens Magt af, og Følelsen udvikler sig og arbejder sig frem til Herredømmet. Da taber også Fantasiens Skabninger og Yndlinger, Mytherne, deres Magt og Indflydelse, indtil de endelig som *styrende* og virksomme Væsner rent forsvinder tilligemed Fantasien. De har endnu kun et Tilflugtssted hos Enkelte, den afsatte Fantasis troeste og sidste Tilhængere, og, siden disse ser, at de, i det mindste for det første, ikke vil kunne skaffe dem deres gamle Anseelse og Herlighed, eller endog blot holde dem levende i Folkemunde, skriver de dem op, og beviser dem således den sidste Ære, ligesom tro Venner og Tjenere omhyggelig skrinlægger de Kære, hvis Liv de ikke længer formår at frelse.

Men enhver begriber let, at det er umuligt, at alle Myther, som har levet og virket i Folket, kunde blive optegnede; det er jo ikke engang i for på alskens Hjælp så rige Tid muligt at få alle Folkesagn samlede. Og da nu Folket i det hele bestandig blev

mer og mer ligegyldigt for Mytherne, hvis Betydning det ikke længer fattede, måtte disse tilsidst, ifølge Naturens Orden, rent blive glemte og således fuldstændig uddø, uden at vi i Manddommens og Alderdommens Tid nogensinde var komne til Kundskab om dem, hvis ikke kærlige og trofaste Hænder forinden havde optegnet dem. Men endda hører der Lykke til; ti hvor let kunde ikke Tidens Ström have bortskyllet alle disse Optegnelser, hvoraf i det mindste en hel Del nødvendig må være gået tabt; dernæst må de reddede Mythe-Lævninger falde i Hænderne på en *poetisk* Ånd, som kan forstå dem og fortolke dem for os andre, der uden denne Hjælp ingen Anelse har om deres Væsen og Betydning.

Vel må vi tilstå, at hvis alt var, som det skulde og burde være, så vilde Mytherne aldrig rent uddø hos noget Folk med en kraftig Ånd. Ti om end Fantasien med Årene bliver svag og udulig til længer at føre Regeringen; så skal og kan den dog aldrig dø, så længe Mennesket lever, og når den har afleveret Spiret til den yngre og kraftfuldere Følelse, burde en Plads anvises den i de Gamles Råd, så at sige, for at dens erfarne Stemme nu og da kunde høres. Vilde vel nogen blandt os Ældre, som har haft det Held, at hans Fantasi ikke ganske er bortvisnet, undvære dens Mindelser om hans Ungdomsliv? Men vi må erindre, at, uagtet hvert Menneske og et hvert Folk har efter Naturens Orden de tre nævnte Aldere og Herrer, så er dog lige så fuldt efter Naturens Orden hos hvert Menneske og hos hvert Folk den ene af de tre Kræfter i det hele mere herskende end de andre, og hos de Folkefærd, hvor Følelsen eller Forstanden har Overvægten fremfor Fantasien, der står det

ikke til at vente, at Mytherne skal kunne holde sig levende igennem den urolige Følelsetid. Og dette er netop Tilfældet med Nordboerne, hos hvem Følelsen ganske umiskendelig spiller Hovedrollen. Imidlertid har Lykken været os Nordboer, ligesom Grækerne, særdeles gunstig, i det vi dog har fået en Del Myther eller Brudstykker af Myther frelst ved skriftlig Optegnelse. Hvilke nu disse Optegnelser er, og hvorledes de er komne til os, derom giver Bogen os den fornødne Underretning, og at Grundtvig også i denne Henseende har ny Anskuelse, behøver jeg ikke at sige, da det nødvendig følger af det foregående. Jeg tør imidlertid ved en Oversigt heraf ikke gøre denne Ledetråd vidtløftigere, end den allerede er bleven, men kun bemærke, at Grundtvig, der bedømmer vore Mythe-Levninger ene og alene efter indvortes Grunde, inddeler dem efter deres Alder, hvoraf egenlig også deres Værd og Vigtighed er afhængig, i *Asamålet*, d. e. de Digte, som er blevne til i den egentlige *Gudealder*, *Bjarkemålet*, som indbefatter Digtene fra *Heltetiden*, og *Kragemålet*, som er forfattet i den så kaldte *historiske Tid*. Om de fleste antager han, at de er oprindelig digtede på Angelsaksisk, efter Udvandringen, i Engelland, og senere oversatte på Islandsk. Han betragter nemlig Engellænderne ikke mindre som Nordboer end enten de Danske, Norske eller Svenske, der blev hjemme, på samme Måde som Udflytterne på Kysten af Lille-Asien vedblev at være Græker, uagtet de havde forladt deres Hjemstavn.

Når vi nu da endelig er komne i Besiddelse af disse gamle Mythestykker, så at vi nøjere kan betragte og undersøge dem, så må vor første Fordring til dem, hvis

vi skal anerkende dem for *vore* Myther, være, at disse *vore* Ungdomsdrømme svarer, eller i det mindste fuldkommen passer til *vore* Gerninger i Manddoms Dagene, hvilke vi kjender af Historien, og til vor naturlige Tankegang i Alderdommen, i hvilket Tidsrum vi vel nu er indtrådte, siden Orden og Hyggelighed, Lys og Forklaring er vor kæreste Lyst; ti har vi en ejendommelig Natur, så må den dog som sådan forblive kendelig i vort *hele* Liv. Hvor vidt nu Nordboernes Historie afgiver det forlangte Vidnesbyrd, er naturligvis her ikke Lejlighed til at undersøge; men jeg må i denne Henseende henvise Læseren til Grundtvigs allerede nævnte » **M i d d e l a l d e r e n s** **H i s t o r i e** « . Og hvad den Genklang angår, som *vore* Myther hos *os* skulde finde, så kan bedst hver enkelt af gøre med sig selv, om han finder, at de Billeder, som de indeholder, forekommer ham let forståelige og i Grunden aldeles passende til at betegne hans naturlige Betragtning af det menneskelige Liv. Men kan vi i dem genkende vor egen Natur, så indser enhver også let, hvilket Lys *vore* Myther og vor Historie må gensidig kaste på hinanden, og hvorledes begge disse tilsammen, når dertil kommer en oprigtig og sand Betragtning og Vurdering af *vore* naturlige Kræfter og Anlæg, må kunne med Sikkerhed anvise os den Rolle, vi har at spille i Menneskeslægtens jordiske Levnetsløb, når vi ikke ved unaturlige Bestræbelser og Anstrængelser skal spilde *vore* Kræfter til ingen Nytte for os og Menneskeslægten.